

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

С. 5

Напярэдадні
23 лютага — Дня
абаронцаў Айчыны
і Узброеных Сіл
Рэспублікі Беларусь —
рота ганаровай варты,
без удзелу якой
не абыходзіцца
ніводная падзея
дзяржаўнага значэння,
зладзіла спецыяльна
для «К» эксклюзіўны
пляц-канцэрт.

С. 12

С. 15

Фота Юрыя ІВАНОВА

ПЛЯЦ-КАНЦЭРТ ЭЛІТНАЙ РОТЫ

С. 13

Вялікі ўклад у культуру краіны

Дзейная ўвага Кіраўніка нашай дзяржавы традыцыйна надаецца творчай працы дзеячаў культуры і мастацтва.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, сваім Указам Аляксандр Лукашэнка ўганараваў, у прыватнасці, вядучага майстра сэрны Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя М.Горкага, народнага артыста СССР Расціслава Янкоўскага ордэнам Айчыны II ступені. Член Беларускага саюза музычных дзеячаў Іна Зубрыч адзначана ордэнам Францыска Скарыны.

Сярод узнагароджаных медалём “За працоўныя заслугі” і медалём Францыска Скарыны — супрацоўнікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, іншых навучальных устаноў краіны, а таксама прадстаўнікі тэатральных і танцавальных калектываў.

Вядучаму майстру сэрны дзяржаўнай установы “Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы”, народнаму артысту СССР Аўсяннікаву Г.С.

Шаноўны Генадзь Сцяпанавіч!

Прыміце сардэчныя віншаванні з 75-годдзем з дня нараджэння.

Вас з поўным правам можна аднесці да зорак беларускай сэрны, творчасць якіх з’яўляецца нацыянальным скарбам, складае гонар і славу нашай культуры.

Самабытны талент, бліскучае акцёрскае майстэрства і нязменная вернасць жыццёвай праўдзе дазволілі Вам стварыць шэраг яркіх і незабыўных вобразаў сапраўдных народных герояў, якія ўраджаюць цэласнасцю характару, шчырасцю пачуццяў, душэўнай сілай і адкрытасцю. Спектаклі і фільмы з Вашым удзелам сталі класікай айчыннага мастацтва.

Нахай жа і ў далейшым на творчым шляху Вас чакаюць шмат новых цікавых роляў і любоў удзячных гледачоў.

Жадаю Вам, паважаны Генадзь Сцяпанавіч, доўгіх і плённых гадоў жыцця, моцнага здароўя, невычэрпнага натхнення, поспехаў і дабрабыту.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА

19 лютага 2010 года

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў народнага артыста Беларусі Сяргея Картэса з 75-годдзем.

“Вас па праве называюць адным з самых яркіх прадстаўнікоў сучаснай беларускай кампазітарскай школы, якому падуладны самыя розныя музычныя жанры, — адзначаецца, у прыватнасці, у віншаванні Кіраўніка нашай дзяржавы. — Дзякуючы Вашаму таленту, непаўторнай творчай манеры, энергіі і энтузіязму беларуская опера атрымала новае сцэнічнае ўвасабленне і сучасную музычную мову”.

Аляксандр Лукашэнка выказаў надзею, што Сяргей Картэс яшчэ доўгія гады будзе гэтак жа плённа працаваць на карысць нацыянальнай культуры, і пажадаў юбіляру здароўя, невычэрпнага натхнення, шчасця і дабрабыту.

Паводле паведамлення Прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Паводле Мележа...

12 лютага ў актавай зале Хойніцкага райвыканкама прайшло першае пасяджэнне Нацыянальнага аргкамітэта па падрыхтоўцы і правядзенні Дня беларускага пісьменства.

Пасяджэнне прайшло пад старшынствам намесніка Прэм’ер-міністра Рэспублікі Беларусь Уладзіміра Патупчыка. Таксама ў ім бралі ўдзел міністр інфармацыі Алег Праляскоўскі, старшыня Гомельскага аблвыканкама Аляксандр Якабсон, намеснік начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Вольга Антоненка і іншыя.

“К” пісала ўжо, што сёлетні Дзень беларускага пісьменства, які пройдзе ў Хойніках 5 верасня, будзе розніца ад папярэдніх аналагічных святаў адмысловым духоўным зместам. Як падкрэсліў на пасяджэнні Аргкамітэта Уладзімір Патупчык, варта прадманстраваць унікальныя мясцовыя традыцыі, апетыя Іванам Мележам. Таму адкрые свята тэатралізаванае прадстаўленне паводле твораў аўтара “Палескай хронікі”.

Горад актыўна рыхтуецца да свята. Як паведаміла “К” кансультант ўпраўлення друкаваных СМІ і знешніх сувязей Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь Галіна Гусаква, ля Цэнтра культуры і спорту размесціцца

неўзабаве гандлёвыя кніжны павільён. Па словах начальніка аддзела ідэалагічнай работы Хойніцкага райвыканкама Жанны Чарняўскай, на ремонт і рэканструкцыю аб’ектаў культуры трэба асвоіць больш за 9 мільярд рублёў. Распачаты работы на былым маёнтку Аўрамава, дзе размесціцца Хойніцкі краязнаўчы музей. Працягваецца ремонт РДК.

Цэнтрам свята стануць галоўная плошча Хойнікаў і гарадскі парк. Тут будуць выступаць прафесійныя і аматарскія мастацкія калектывы Гомельшчыны ды Хойніцкага раёна. Абудзецца і канцэрт майстроў мастацтваў Беларусі. Пройдзе, натуральна, цырымонія ўзнагароджання пераможцаў Нацыянальнага конкурсу “Мастацтва кнігі” і Рэспубліканскага конкурсу на лепшы твор прозы, паэзіі, драматургіі, літаратурнай крытыкі і дзіцячай літаратуры. Цягам фестывалю прэсы мяркуецца прэзентацыя рэспубліканскіх і рэгіянальных друкаваных СМІ.

У Глінішчы, на радзіме Івана Мележа, адбудзецца навукова-практычная канферэнцыя, пасяджэнне “Круглага стала” з удзелам пісьменнікаў з Расіі, Славакіі, Казахстана, Сербіі, Чарнагорыі, Літвы, Балгарыі, Польшчы...

Наступнае пасяджэнне Аргкамітэта па падрыхтоўцы і правядзенні Дня беларускага пісьменства ў Хойніках запланавана на май.

А.С.

Старт — у “Раўбічах”

Сёння, 20 лютага, на базе Рэспубліканскага цэнтра алімпійскай падрыхтоўкі па зімніх відах спорту “Раўбічы” пройдзе “Мінская лыжня-2010”.

На лыжню сёлета выйдучы каманды шэрагу міністэрстваў і ведамстваў краіны, сямейныя каманды, ветэраны спорту, працы, Вялікай Айчыннай вайны. Па-традыцый, у “Мінскай лыжні-2010” чакаецца ўдзел каманды Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на чале з Аляксандрам Лукашэнкам.

За прываёвае месца пазмагаецца і каманда Міністэрства культуры краіны.

На чацвёртым этапе лыжнай гонкі стартуе міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка.

Сталічная вобласць традыцыйна да гэтай падзеі збірае лепшыя творчыя сілы. Як адзначыў “К” намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінскага абласнога камітэта Эдуард Багдановіч, у мерапрыемстве, які і заўжды, прымуць актыўны ўдзел мастацкія калектывы. Запланаваны выступленні артыстаў з 9 рэгіёнаў Мінскай вобласці. Па словах намесніка дырэктара Абласнога цэнтра народнай творчасці Наталлі Даўнаровіч, усяго ў культурнай праграме зімовага свята возьмуць удзел прыкладна 250 чалавек.

Улюбёныя ў Беларусь

Перад журналістамі выступае міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка.

21 лютага Брэст прывітае Дзяржаўны заслужаны харэаграфічны ансамбль “Харошкі”, а з 2 сакавіка авацыі жыхароў Гродзеншчыны — Прэзідэнцкаму аркестру краіны. Як звязаны гэтыя выступленні? Яны пройдуць у межах Грамадска-культурнай акцыі “Беларусь — гэта мы”, якая 14 лютага стартвала ў Гомелі. І тое, што першы канцэрт праекта прыпаў на Дзень усіх закаханых, больш чым сімвалічна: усе мы ўлюбёныя ў сваю краіну.

Канцэпцыю акцыі прадставілі журналістам на прэс-канферэнцыі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Павел Латушка, яго першы намеснік Уладзімір Рылатка і знаныя прадстаўнікі творчай эліты краіны. Сімвалічна, што сустрэча са СМІ адбылася ў Вялікім тэатры оперы і балета, які апошнім часам стаўся яшчэ адным сведчаннем дзяржаўнага клопату пра культуру і яе дзеячаў.

Прэзентацыя ў Шанхаі

Беларускія выканаўцы і калектывы выступяць перад шматмільённай аўдыторыяй на Сусветнай выстаўцы ў Шанхаі, да якой засталася крыху больш за два месяцы. Культурная праграма Нацыянальнай экспазіцыі Рэспублікі Беларусь ужо сфарміравана. Пра гэта паведамілі карэспандэнту “К” у Міністэрстве культуры краіны.

Дзвіз выстаўкі — “Лепшы горад — лепшае жыццё”, і перад дэлегатамі дзвюх соцень краін, што, як запланавана, прымуць у ёй удзел, стаіць задача прадэманстраваць дасягненні, карысныя для гараджан. Але арганізатару заўсёды цікавіць культурная разнастайнасць, своеасаблівасць народаў, якія традыцыйна прадстаўляюць сваіх лепшых выканаўцаў і творцы мастацтва.

Адкрые шэраг айчынных культурных мерапрыемстваў на выстаўцы ў пачатку мая Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь ансамбль танца “Радасць” з Брэста. Сваю праграму напрыканцы мая — у пачатку чэрвеня падрыхтуе ансамбль песні, музыкі і танца “Талака” Віцебскай абласной філармоніі. Заслужаны аматарскі калектыв “Гомій” і ансамбль “Лірыца” з Гомельшчыны пакажуць сваё майстэрства напрыканцы чэрвеня — у пачатку ліпеня. Пасля цягам месяца будзе здзіўляць аўдыторыю Гродзенскі ансамбль песні, музыкі і танца “Белыя росы”. Ад Міншчыны пакажуць сябе ў жніў-

У Амфітэатры і не толькі

Новыя месцы для адпачынку з’яўяцца ў жыхароў і гасцей Віцебска да адкрыцця XIX Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”.

Значная частка падзей адбудзецца на плошчы Перамогі, рэканструкцыя якой хутка завершыцца. Манумент і прылеглая да яго тэрыторыя ў абноўленым выглядзе адкрыюцца 8 мая. Планы добраўпарадкавання абласнога цэнтра і правядзення фестывалю абмеркаваны днямі на пасяджэнні выніковай калегіі ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама з удзелам прадстаўнікоў Міністэрства культуры краіны.

Хто зачаруе “Мінск-Арэну”?

У тры этапы пройдзе Рэспубліканскі дзіцячы конкурс “Песня для Еўрабачання”, аб старце якога аб’явіла Белтэлерадыёкампанія.

У сакавіку прафесійнае журы вылучыць лепшых па выніках адборачнага тура, пад час паўфіналу ў чэрвені будуць вызначаны 10 фіналістаў, а ў верасні стане вядома імя пераможцы Рэспубліканскага конкурсу, які і прадставіць Беларусь на дзіцячым “Еўрабачанні-2010” у Мінску. Цягам галасавання гледачоў і журы ён будзе названы пад час фінальнага гала-канцэрта.

Як паведаміла карэспандэнту “К” кіраўнік прэс-службы Белтэлерадыёкампаніі Святлана Смалонская-Краскоўская, сёлета асабліва чакаем ад канкурсантаў прыгожай

Распавядаючы пра акцыю і яе значнасць, П.Латушка падкрэсліў, што культура з’яўляецца важным фактарам пабудовы дзяржавы і развіцця грамадства. Ён узгадаў выказанне Ф.Дастаеўскага, што сусветная культура не існуе сама па сабе, а складаецца з усяго лепшага, што ёсць у нацыянальных культурах. Адпаведна, наша беларуская культура ўнесла і будзе ўносіць у еўрапейскую і, шырэй, сусветную культуру шмат яркіх здабыткаў. Папулярнасці нашага мастацтва паспрыюць Дні культуры Беларусі ў Казахстане, Кітаі, дамоўленасці з Літвой, Украінай, Польшчай аб правядзенні сумесных праектаў. У Расіі ж 2010 год аб’яўлены годам культуры Беларусі.

Увогуле, прэм’ер і значных падзей чакаецца багата. Пра іх нагадаў дырэктар — мастацкі кіраўнік Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі, народны артыст краіны, прафесар Міхаіл Фінберг, галоўны дырыжор Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Аляксандр Анісімаў, знакаміты оперны саліст, народны артыст краіны Уладзімір Пятроў, дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапацоў, эстрадная спявачка Ганна Шаркунова.

Паказу прэм’ер паспрыюць таксама канцэрты чарговага з’езда Беларускага саюза кампазітараў, якія сёлета шырока разгоруцца не толькі ў сталіцы, але і ва ўсіх абласных цэнтрах. У межах акцыі, што будзе доўжыцца цягам года, публіка пачуе 14-ю сімфонію Дзмітрыя Смольскага, крыху пазней, у наступным філарманічным сезоне, — сюіту з балета Вячаслава Кузняцова “Клеапатра” і многія іншыя навінкі. Увагу грамадскасці і замежных гасцей прыцягне, безумоўна, Першы Летні беларускі оперны фестываль у Нясвіжы, а таксама Міжнародны оперны фестываль, што адбудзецца ў нашым тэатры ў снежні і ўключыць не толькі нашы пастаноўкі, але і спектаклі Латвійскай Нацыянальнай оперы і “Новай оперы імя Я. Колабава”.

Н.Б.

Фота Дзмітрыя ЕЛІСЕВА

ні Заслужаныя аматарскія калектывы ансамбль “Крупіцкія музыкі” і ансамбль старадаўняй музыкі “Пастараль” Дзяржынскай ДШМ. Заслужаны аматарскі ансамбль “Медуница” з Магілёўшчыны выступіць у верасні, у кастрычніку ж у Шанхаі — вакальная група “Чысты голас”.

У Нацыянальны дзень Рэспублікі Беларусь у межах Сусветнай выстаўкі чакаюцца выступленні салістаў і калектываў Нацыянальнага цэнтра музычнага мастацтва імя У.Мулявіна, а таксама Дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля “Харошкі”.

Алена САБАЛЕЎСКАЯ

цеплаходы на паўсотні чалавек кожны будуць курсіраваць па Заходняй Дзвіне — ад плошчы Перамогі да парку “Мазурына”. Раку Віцьбу расчысцяць і пашыраць для катання на лодках. Мост праз яе прывядзе да Свята-Успенскага храма.

Запланаваныя змены ў горадзе стануць аздобай для мерапрыемстваў форуму. Пра іх папярэднюю праграму можна будзе даведацца ўжо праз месяц, аб чым паведаміў начальнік ўпраўлення мастацтваў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь М.Казловіч. Вядома, першымі пра планы фестывальнага Віцебска даведаюцца чытачы “К”.

станочай. Ён пацвердзіў, што комплекс адпавядае ўсім патрабаванням арганізацыі шоу”.

Згодна з Палажэннем, распрацаваным арганізатарамі, і Правіламі Конкурсу, заснаванымі Еўрапейскім вшчальным саюзам, канкурсанты павінны быць ва ўзросце не менш за 10 і не больш за 15 гадоў, з’яўляцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь або замежнымі грамадзянамі і асобамі без грамадзянства, якія пастаянна пражываюць на тэрыторыі нашай краіны не менш за два з паловай гады.

Песня, што будзе прадстаўлена на рэспубліканскі конкурс, можа быць як на беларускай, так і на рускай мове, працягласцю не больш чым дзве хвіліны сорак пяці секунд. Яна музіць быць напісана самімі канкурсантамі, пры гэтым дапускаецца дапамога дарослых. Твор не павінен мець раейшай публікацыі. Заўкі даслаюцца на адрас Белтэлерадыёкампаніі да 30 сакавіка.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Алімпіяда мастацтваў

Вельмі прыгожы пад зімовым покрывам, Брэст вітаў удзельнікаў з усіх куткоў вобласці. Галоўнае адрозненне другога этапа ад першага — распачалася праца рэспубліканскага журы. У сваім поўным складзе — звыш 60 чалавек, — зразумела, вязджаць на рэгіянальныя этапы нязручна. Таму было вырашана, што на кожны абласны тур выправяцца не менш чым тры судзіі па кожнай намінацыі. Поўны спіс членаў журы брэсцкага тура можна знайсці на нашым сайце: www.kimpress.by.

Калі “зорная” каманда, што арганізавана выправілася з Мінска на досвітку, апынулася ва ўтульным фае брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра, ён патанаў у звонкім шчабятанні шматлікіх юных талентаў. Трэба аддаць належнае арганізатарам з упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама: ім удалося стварыць адначасова святочную і працоўную атмасферу. Вялікая колькасць удзельнікаў і гасцей не павінна была бянтэжыць: вядома, абласны тур кон-

наступны этап. “Я скончыў Мінскае мастацкае вучылішча, — апавядае выкладчык Рэчыцкай школы мастацтваў, што на Століншчыне, Сяргей Місюн. — Вырасшы прыняць удзел у конкурсе, бо не хачу спыняцца на дасягнутым. Дадзены конкурс для мяне — не толькі магчымасць прадставіць свае карціны, але і абмяняцца інфармацыяй з калегамі. Гэтую магчымасць лічу галоўным здабыткам “Зоркі...”.

Да ўдзелу ў конкурсе, адчуваецца, Сяргей паставіўся сур’ёзна, як і належыць маладому прафесіяналу: падрыхтаваў спецыяльны буклет з рэпрадукцыямі сваіх імпрэсіяністычных карцін. І такі сур’ёзны падыход да рэспубліканскага спаборніцтва не адзінаковы. Па словах жа ўраджэнкі Баранавічаў Аксаны Сцякольнікавай, яна нават звольнілася з працы, каб мець час для падрыхтоўкі. Месца дэзынера ў салоне штор яе не задавальняла: “Я спадзяюся, што ўдзел у конкурсе дапаможа мне атрымаць новыя веды, а з імі — і новую, больш цікавую і творчую, працу”, — спадзяецца Аксана.

Галоўнае — ідэя

“Галоўнае — не дасканаласць тэхнікі, але арыгінальнасць ідэі” — гэтую думку давялося пачуць у кулуарах конкурсу неаднойчы. Кожны з удзельнікаў спрабаваў выдзеліцца сваім спосабам. Атрымлівалася не ва ўсіх: шмат хто з удзельнікаў эстраднай праграмы яўна капіраваў убачанае па тэлебачанні. А вось за нешматлікімі “размоўнікамі” і “бардамі” назіраць было куды цікавей: адчувалася, што амаль за кожным падрыхтаваным нумарам стаіць цалкам сфарміраваная асоба са сваім поглядам на свет і сістэмай каштоўнасцей.

І класічную бардаўскую кампазіцыю пад гітару, і выступленне рок-гурта журы “Аўтарскай песні” слухала з цікавасцю і, у большасці выпадкаў, з відавочным задавальненнем. Стракаты рэпертуар “размоўнікаў” не дазваляў сумаваць. Крышку складаней даводзілася аб’яднаваць журы “эстраднай”: і спевы, і танцы на адной сцэне доўжыліся амаль да сё-

Афіцыйна

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

3 Пратакола пасяджэння Калегіі

Дзейнасць Міністэрства культуры, падведаных органаў, арганізацый культуры і мастацтва ў 2009 годзе была накіравана на своечасовае і якаснае выкананне Указаў, распараджэнняў і даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Урада па пытаннях культуры і мастацтваў, а таксама рэалізацыю мерапрыемстваў галіновай праграмы “Захаваанне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на перыяд 2006 — 2010 гг.”.

Мінулы год быў багаты на падзеі і культурныя дасягненні. Сярод іх — увод у дзеянне пасля капітальнага рамонтна будынка Вялікага тэатра оперы і балета, працяг рэканструкцыі помніка гісторыка-культурнай спадчыны — Палацава-паркавага комплексу ў Нясвіжы і Замкавага комплексу ў Міры, будаўніцтва і адкрыццё новых устаноў культуры, у тым ліку — 2 музеяў, 10 бібліятэк, 37 новых тыпаў клубных устаноў у аграгарадках.

Дэманстрацыяй культурных дасягненняў рэгіёнаў сталі маштабныя і цікавыя творчыя справаздачы абласцей у Палацы Рэспублікі.

Праведзены на высокім арганізацыйна-творчым узроўні міжнародныя фестывалі “Славянскі базар у Віцебску”, кінафестываль “Лістапад”, форум тэатральнага мастацтва “Панарама” ў Мінску, “Залаты шлягер у Магілёве” і іншыя. Пасляхова прайшлі гастролі нацыянальных тэатраў: тэатра Я.Купалы — у Пінску, тэатра М.Горкага — у Віцебску, Вялікага тэатра оперы і балета — у Полацку, Бабруйску і Віцебску.

Ва ўсіх абласцях праведзены канцэрты маладых таленавітых музыкантаў — лаўрэатаў і стыпендыянтаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта, вядучых канцэртных калектываў — ансамбля танца Беларусі, народнага хору імя Г.Цітовіча, народнага аркестра імя І.Жыновіча, ансамбляў “Харошкі”, “Песняры”, калектываў Белдзяржфілармоніі.

Правядзенне Рэспубліканскага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.Жыновіча ў гарадах Магілёве і Гродне, Міжнароднага конкурсу камерных ансамбляў імя М.Агінскага ў Смаргоні і дзіцячага конкурсу “Музыка надзеі” ў Гомелі спрыялі пошуку новых таленавітых імёнаў у рэгіёнах.

Правядзенне рэспубліканскага спаборніцтва на лепшую арганізацыю работы ўстановаў культуры па канцэртным і тэатральным абслугоўванні сельскага насельніцтва спрыяла актывізацыі дзейнасці тэатральных і канцэртных арганізацый, устаноў адукацыі і культуры, росту колькасці канцэртаў, спектакляў, тэатралізаваных святаў, абрадаў і прадстаўленняў.

Новым творчым праектам з’явіўся Рэспубліканскі конкурс маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю”, першы этап якога пасляхова прайшоў у гарадах і раёнах краіны.

У 2009 годзе быў пасляхова рэалізаваны шэраг важных міжнародных праектаў.

Вынікова працавала сістэма падрыхтоўкі і перападрыхтоўкі спецыялістаў.

З рэспубліканскага і мясцовых бюджэтаў на падтрымку сферы культуры ў 2009 годзе выдаткавана 923,5 млрд. рублёў, а таксама 111,5 млрд. рублёў на выкананне Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы.

Даходы ад пазабюджэтнай дзейнасці ўстановаў культуры склалі 164,6 млрд. рублёў, што на 20 працэнтаў больш, чым у 2008 годзе. Выкананне прагнознага паказчыка па платных паслугах культуры насельніцтву забяспечана на ўзроўні 119,5 працэнта пры плане — 117.

Разам з тым, у працы Міністэрства культуры, упраўленняў культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, аддзелаў культуры раённых і гарадскіх выканаўчых камітэтаў маецца шэраг недахопаў па выкананні галіновай праграмы

“Захаваанне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на перыяд 2006 — 2010 гг.”.

Большай увагі патрабуе работа па ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы дзяржаўных музеяў у рэгіёнах рэспублікі.

Ад раёна да Міністэрства патрабуе аднаўлення сістэма аховы аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны.

Сёння ў краіне камп’ютэрызавана ўсяго 31,8 працэнта дзяржаўных публічных бібліятэк. Павольна ажыццяўляецца камп’ютэрызацыя публічных бібліятэк у Гомельскай і Брэсцкай абласцях, далучэнне да сеткі Інтэрнет у г. Мінску і Гомельскай вобласці, аўтаматызацыя бібліятэчных працэсаў у Гомельскай, Брэсцкай і Мінскай абласцях. 14 працэнтаў бібліятэк рэспублікі ўвогуле нетэлефанізаваны.

Застаюцца актуальнымі праблемы матэрыяльна-тэхнічнага аснашчэння клубных дыскатак.

У сферы гастрольна-канцэртнай дзейнасці існуе дубліраванне функцый паміж абласнымі філармоніямі і раённымі аддзеламі і дамамі культуры, якія ў апошні час узялі на сябе функцыі канцэртных арганізацый. Патрабуе ўвядзення сістэмы рэалізацыі электронных білетаў.

Міністэрству культуры трэба перагледзець сістэму закупак работ выяўленчага мастацтва.

У кінавідэагаліне з 2006 года не створана ніводнага мастацкага фільма са статусам “нацыянальны”. Эканамічны эффект ад вытворчасці мастацкіх стужак не на адпаведным узроўні. Прыярытэтам павінна заставацца неабходнасць мадэрнізацыі і пераснашчэння кінапракату краіны.

Заданне па фарміраванні мабільных устаноў на 2009 год выканалі толькі Гомельская і Магілёўская вобласці. З запланаваных 66 перасоўных устаноў культуры па рэспубліцы арганізавана работа толькі 39, што складае 59 працэнтаў.

Калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

ВЫРАШЫЛА:
1. У мэтах павышэння ўзроўню прававога рэгулявання дзейнасці арганізацый культуры і іх работнікаў забяспечыць:

унясенне змяненняў і дапаўненняў у Законы аб музеях і Музейным фондзе, аб кінематографіі;

перагляд тыпавых штатаў устаноў культуры і сярэдніх спецыяльных устаноў адукацыі ў галіне культуры;

падрыхтоўку нарматыўных прававых актаў, якія дазволілі б рэалізоўваць білеты на культурна-відовішчыя мерапрыемствы з выкарыстаннем камп’ютэрных тэхналогій;

распрацоўку нарматыўных прававых актаў, што рэгулююць дзейнасць сеткі бібліятэк і функцыянаванне міжбібліятэчнага абанемента;

актуалізацыю пераліку матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, якія вызваляюцца ад абкладання падаткам на нерухомаць і платай за зямлю;

падрыхтоўку нарматыўных прававых актаў па пытаннях заахвочвання работнікаў арганізацый культуры.

Адказныя: юрыдычны аддзел, упраўленні і аддзель Міністэрства. Тэрмін: згодна з Планам падрыхтоўкі Міністэрствам культуры праектаў нарматыўных прававых актаў на 2010 год.

2. Унесці прапановы па змяненнях ва Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 13 мая 2008 г. № 259 “Аб арганізацыі гастрольна-канцэртнай дзейнасці” з улікам падтрымкі беларускіх артыстаў і творчых калектываў, спрашчэння адміністрацыйных працэдур. *Адказныя: упраўленне мастацтваў, юрыдычны аддзел. Тэрмін: да 01.04.2010.*

(Працяг на стар. 4.)

Адзін дзень, які здзівіў Брэст

Рэспубліканскі прэс-цэнтр конкурсу маладых талентаў “Зорка ўзышла над Беларуссю” цягам бліжэйшага месяца вандруе па краіне разам з членамі журы творчага спаборніцтва. 19 — 21 лютага адборачны тур другога этапа праходзіць у сталіцы, 24-га цэнтрам конкурсных падзей стане Магілёў. А распачаўся этап 12 лютага ў Брэсце. Карэспандэнты “К” наведалі горад над Бугам і ўпэўніліся ў тым, што патэнцыйны зорак мастацтва ў Беларусі заўжды багата.

курсу маладых талентаў — не Алімпійскія гульні, але ясная і дакладная арганізацыя, безумоўна, у такога маштабнага мерапрыемства павінна быць на высокім узроўні. Ці ж гэта жарты: амаль 400 удзельнікаў! І ўсе яны “разведзены” па сваіх творчых напрамках, кожнаму выдадзены адпаведны бэдж, у фае Грамадска-культурнага цэнтра размешчаны столікі для рэгістрацыі з калярковымі ўказальнікамі з назвамі наміна-

Ганна Радзько з брэсцкага Цэнтра пазашкольнай работы шчыравала над сваім творчым заданнем у суседняй бібліятэчнай зале. А яно ў нешматлікіх удзельнікаў па намінацыі “Дызайн” няпростае: ім трэба стварыць праект аздаблення выстаўкі... матылькоў. Паказальна, што некалькі маладых дызайнераў абыходзіліся без традыцыйных фарбаў або алоўкаў: іх замяніла больш сучаснае абсталюванне — камп’ютэ-

май гадзіны вечара. Дарэчы, прыхільнікаў сучаснай харэаграфіі было куды менш, чым спевакоў, і журы выказвала ў кулуарах пажаданне арганізатарам наступных абласных тураў, каб яны абавязкова падзялілі плячоўкі, на якіх спароднічаюць спевакі і танцоры.

Будучыя зоркі эстрады спрабавалі здзівіць журы сваімі галасамі. Крыху складанейшае становішча — з рэпертуарам. Канкурсанты павінны былі выканаць дзве кампазіцыі — беларускі і сусветны шлягеры. Відавочна, што для вопытных членаў журы і адной песні было дастаткова, каб адразу зразумець патэнцыял кожнага з удзельнікаў. Асноўнае — талент, а не колькасць бліскавак на сукенках, якія змянялі некаторыя маладыя стывачкі ў перапынку паміж выходамі на сцэну. А вось чаго шмат якім выступаючам відавочна бракавала, дык гэта ўмення паводзіць сябе на сцэне, зрабіць свой нумар цікавым з драматургічнага пункта гледжання.

Старт другога этапа конкурсу выявіў вялікую ролю арганізатараў у агульным поспеху. Нягледзячы на тое, што над пастаноўкай адборшчыкі спецыяльна не працавалі, абмежаваныя асобнымі карыснымі парадамі, стварэнне святочнай атмасферы, у якой праходзіла свята, вельмі спрыяла агульнаму настрою і пачуццю поспеху. Вельмі важным фактарам стала і моцная падтрымка публікай “сваіх” канкурсантаў. Удзельнікі па розных намінацыях збіраліся ў зале і падбадзёрвалі землякоў гучнымі крыкамі і апладысмантамі. Для тых, хто апынуўся на вялікай сцэне ўпершыню, такая падтрымка магла аказацца вырашальнай.

У час брэсцкага абласнога тура карэспандэнты “К” яшчэ раз пераканаліся: галоўнае ўсё-такі ўдзел! Большасць мерапрыемстваў конкурсу — наперадзе, але яго самая важная задача ўжо выканана, бо галоўнай мэтай “Зоркі...” з’яўляецца магчымасць прадэманстраваць свае таленты. Сярод удзельнікаў з Брэстчыны было шмат тых, хто ніяк не звязаны з прафесійным мастацтвам, але вельмі хоча займацца ім. І тое, што конкурс дае ім натхненне для далейшай творчасці, зразумела менавіта ў такія дні. Ну, а з тымі, хто падаўся членам журы здольнымі прадстаўляць вобласць на фінальным этапе, чытачы “К” яшчэ сустрэнуцца ў паведамленнях нашага прэс-цэнтра.

Антон СІДАРЭНКА, Юрый ІВАНОВ (фота), нашы спецыяльныя карэспандэнты Мінск — Брэст — Мінск

Фотарэпартаж з брэсцкага адборачнага тура — на постэры “К” (с. 8 — 9).

Журы ацэньвае канкурсантаў у намінацыі “Народныя спевы”.

цый. Што да візуальных сімвалаў “Зоркі...”, то на тумбах у цэнтры Брэста яны былі ў выглядзе афіш, а на кожнай з пляцовак эмблема ўпрыгожвала вялікія палотнішчы.

Шматлікась намінацый не дазволіла размясціць усіх удзельнікаў у адным будынку. Спаборніцтвы ў размоўным жанры і аўтарскай песні адбываліся ў гарадскім Доме культуры, а прыхільнікі народных спеваў дэманстравалі сваё ўменне ў актавай зале брэсцкага дзяржаўнага музычнага каледжа імя Р.Шырмы. У самім жа грамадска-культурным цэнтры творчая моладзь размеркавалася па трох паверхах. Для канкурсантаў у намінацыях “Жываліс”, “Графіка”, “Скульптура”, “Дызайн” творчая “алімпіяда” пачалася яшчэ да прыезду журы, бо стварыць патэнцыйныя шэдэўры мастакі былі абавязаны на вачах арганізатараў. Афіцыйны старт абласнога тура быў дадзены ў вялікай глядзельнай зале начальнікам упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Рыгорам Бысоком. І вось, нарэшце, на сцэну выйшлі першыя канкурсанты. Дарэчы, у той дзень аб’яднанае журы па намінацыях “Эстраднае спевы” і “Сучасная харэаграфія” паглядзела ажно 102 нумары...

Да чаго ляжыць сэрца

Пакуль свята песні і танца толькі пачынаецца, падымаемца на паверх вышэй, дзе ўсталяваны мальберты. Вылучаюцца работы некалькіх маладых людзей. (Забягаючы наперад, адзначым, што менавіта яны і прайшлі ў

ры-ноўтбукі. “Я доўга не раздумвала, ці ісці на конкурс, бо стараюся прымаць удзел у максімальнай колькасці творчых спаборніцтваў”, — распавяла карэспандэнтка “К” Ганна. Дарэчы, у суседняй зале над малюнкам працавала вельмі падобная на Ганну дзяўчына, якая аказалася яе роднай сястрой Марыяй.

Колькасць маладых прафесіяналаў, што прымаюць удзел у “мастакоўскіх” намінацыях “Зоркі...” і з’яўляюцца выкладчыкамі або студэнтамі творчых устаноў, на Брэстчыне даволі вялікая. Гэта падымае творчую планку конкурсу на высокі ўзровень. І калі яны спрабуюць спадабацца журы найперш ведамі і ўжо напрацаваным вопытам, то ў зусім маладых удзельнікаў выйсе адно: здзіўляць энергіяй, запалам і арыгінальнымі ідэямі. Менавіта так лічыць удзельніца ў намінацыі “Фатаграфія” Юлія Паліцук з Брэста. Канкурсанцы яна не баіцца: у другі этап прайшла з работай, выкананай пры дапамозе... мабільнага тэлефона.

Удзельніца (і пераможца абласнога этапа) у намінацыі “Народныя спевы” Эльвіра Стэльмашук з Драгічына ўразіла і голасам, і артыстызмам. А яшчэ — прыхільнасцю да свайго віду мастацтва. “Сэрца ў мяне ляжыць менавіта да народнай музыкі”, — прызнаецца Эльвіра. А яе маці Алена Мікалаеўна, культработнік з вялікім стажам, дадае: “Дзякуй “Зорцы...”! Бо сярод іншых творчых спаборніцтваў яна вылучаецца самым вялікім розгаласам у СМІ.”

(Пачатак на стар. 3.)

3. Забяспечыць выкананне Праграмы дзейнасці па дасягненні ў 2010 годзе асноўных мэтавых паказчыкаў прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь, устаноўленых Міністэрству культуры. Адказныя: структурныя падраздзяленні Міністэрства культуры, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, арганізацыі рэспубліканскага падпарадкавання. Тэрмін: на працягу 2010 года.

4. Падрыхтаваць прапановы ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь па ўстанавленні паказчыка платных паслуг культуры насельніцтву, зыходзячы з разліку аб'ёмаў аказаных паслуг на аднаго жыхара. Адказны: эканамічнае упраўленне. Тэрмін: да 15.03.2010.

5. Забяспечыць мэтавае і эфектыўнае выкарыстанне бюджэтных сродкаў, безумоўнае выкананне паказчыкаў, дэведзеных Міністэрствам культуры.

Разглядаць на пасяджэннях калегіі Міністэрства, упраўленняў культуры аб-

лгары "Скарбніца". Адказныя: структурныя падраздзяленні Міністэрства культуры, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама з прыцягненнем падпарадкаваных ім устаноў і арганізацый. Тэрмін: на працягу 2010 года.

12. Падрыхтаваць навукова-метадычнае забеспячэнне вызначэння і фіксацыі элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, распрацаваць крытэрыі вызначэння элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, метадалогію іх апісання і прынцыпы рэпрэзентацыі. Адказны: упраўленне па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі. Тэрмін: да 01.09.2010.

13. З мэтай падтрымкі і далейшага развіцця нацыянальнага тэатральнага мастацтва, актывізацыі пастановачнай дзейнасці тэатраў, іх работы з беларускай драматургіяй правесці ў Рэспубліцы Беларусь Нацыянальны тэатральны конкурс. Адказны: упраўленне мастацтваў. Тэрмін: красавік — кастрычнік 2010 года.

ённых цэнтрах, гарадах абласнога падпарадкавання, якія маглi б прэтэндаваць на статус Культурнай сталіцы 2011 года. Адказныя: упраўленне мастацтваў сумесна з упраўленнямі культуры аблвыканкамаў. Тэрмін: да 01.05.2010.

22. Прадставіць у Міністэрства культуры:

прапановы па канкрэтных варыянтах стажыроўкі за мяжой у 2010 годзе (майстар-класы, буйныя міжнародныя фестывалі, стажыроўка пры навучальнай установе і іншыя формы) рэжысёраў тэатраў, рэжысёраў масавых мерапрыемстваў, дырыжораў, оперных спевакоў, мастакоў і іншых спецыялістаў творчых прафесій;

магчымыя кандыдатуры для правядзення замежных стажыровак (пажадана з веданнем англійскай мовы). Адказныя: упраўленне мастацтваў, Дэпартамент па кінематаграфіі, дзяржаўныя тэатры, канцэртныя арганізацыі і цыркi рэспубліканскага падпарадкавання, упраўленні культуры

вукова-аналітычныя рэкамендацыі па прыярэтных накірунках дзейнасці абласных метадычных цэнтраў народнай творчасці.

Адказныя: упраўленне устаноў культуры і народнай творчасці, установа адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў". Тэрмін: да 01.06.2010.

29. З мэтай павышэння якаснага зместу працы сельскіх устаноў культуры новага тыпу з выкарыстаннем новых форм і відаў культурных паслуг, аказваемых насельніцтву, забяспечыць работу па стварэнні ў кожнай вобласці не менш за адну мадэльную (узорную) установу новага тыпу. Адказныя: упраўленні культуры аблвыканкамаў сумесна з аддзелаў культуры райвыканкамаў, упраўленне устаноў культуры і народнай творчасці, установа адукацыі "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў". Тэрмін: да 01.09.2010.

30. Забяспечыць арганізацыю і правядзенне Рэспубліканскага фестывалю

38. Ажыццявіць пераўтварэнне падпарадкаваных сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў адукацыі ва ўстановы адукацыі: "Віцебскі дзяржаўны музычны каледж", "Віцебскі дзяржаўны каледж культуры і мастацтваў", "Наваполацкі дзяржаўны музычны каледж". Адказныя: упраўленне культуры Віцебскага аблвыканкама, аддзел навучальных устаноў і работы з творчай моладдзю. Тэрмін: да 01.12.2010.

39. Ажыццявіць падрыхтоўку неабходнай вучэбна-праграмнай дакументацыі з мэтай адкрыцця ў 2011 г. падрыхтоўкі кадраў па спецыялізацыі "Міжнародны турызм". Адказны: УА "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў". Тэрмін: да 01.12.2010.

40. Забяспечыць рэалізацыю Плана мерапрыемстваў па папулярызацыі і пашырэнні сферы выкарыстання беларускай мовы ў жыцці грамадства на 2010 г. і наступныя годы. Адказныя: упраўленне устаноў культуры і народнай творчасці, упраўленні і аддзелы Міністэрства, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, кіраўнікі устаноў культуры рэспубліканскага падпарадкавання. Тэрмін: на працягу 2010 года (інфармаванне Мінкультуры аб выкананні Плана — да 15.11.2010).

41. Правесці шэраг мерапрыемстваў па прэзентацыі беларускай культуры ў краінах ЕС. Унесці адпаведныя прапановы ў Міністэрства замежных спраў.

Забяспечыць падрыхтоўку запланаваных Дзён культуры Рэспублікі Беларусь за мяжой і замежных краін у Беларусі.

Адказныя: аддзел міжнародных сувязей сумесна з упраўленнямі мастацтваў, устаноў культуры і народнай творчасці. Тэрмін: да 01.03.2010 і далей на працягу 2010 года.

42. Прадоўжыць работу па падрыхтоўцы да падпісання праектаў пагадненняў і праграм супрацоўніцтва з Грэцыяй, Літвой, Польшчай, Украінай. Адказны: аддзел міжнародных сувязей. Тэрмін: на працягу 2010 года.

43. Забяспечыць асваенне выдзеленых сродкаў у 2010 годзе на капітальнае будаўніцтва, рэстаўрацыю і рамонт. Адказныя: упраўленне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння сумесна з падведчаснымі арганізацыямі. Тэрмін: да 25.12.2010.

44. Правесці якаснае будаўніцтва і рэканструкцыю будынкаў Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм", набыццё і свечасовы мантаж тэхналагічнага абсталявання. Адказныя: упраўленне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, Дэпартамент па кінематаграфіі, РУП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм". Тэрмін: на працягу 2010 года.

45. Прадставіць ва ўстаноўленым парадку заяўку на выкананне ў 2011 годзе рамонтных работ філіяла педагогічнага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ў г. Магілёве. Адказныя: УА "Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі", упраўленне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння. Тэрмін: да 01.05.2010.

46. Прадставіць інфармацыю аб асноўных вытворцах піяніна і раяляў для прапрацоўкі пытання прыцягнення іх у Рэспубліку Беларусь у якасці інвестараў. Адказныя: УА "Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі", упраўленне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння. Тэрмін: да 25.02.2010.

47. Унесці абгрунтаваныя прапановы аб магчымасці вырабу цымбалаў па індывідуальных заяўках арганізацый культуры. Забяспечыць штогод, пачынаючы з 2010-га, правядзенне капітальнага рамонтна і рэстаўрацыі цымбалаў у колькасці не меней за 100 адзінак. Адказныя: упраўленне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння сумесна з УА "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт", УП "Музрем", ААТ "Белпрамкультура-Маладзечна" і АТ "Беларускі саюз музычных дзеячаў". Тэрмін: да 01.04.2010 і далей штогод.

Старшыня калегіі, міністр П.П. ЛАТУШКА

З Пратакола Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь пасяджэння Калегіі

лвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама вынікі выканання асноўных мэтавых паказчыкаў прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь, устаноўленых на 2010 год. Адказныя: эканамічнае ўпраўленне, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, кіраўнікі арганізацый, падпарадкаваных Міністэрству культуры. Тэрмін: на працягу 2010 года.

6. Унесці ў Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь прапанову аб выключэнні з 2011 года Міністэрства культуры як дзяржаўнага заказчыка ў рэалізацыю Дзяржаўнай праграмы па пераадоленні наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Адказныя: упраўленне устаноў культуры і народнай творчасці, упраўленні культуры Брэсцкага, Гомельскага, Магілёўскага аблвыканкамаў. Тэрмін: да 01.04.2010.

7. Правесці нараду з прадстаўнікамі Міністэрства адукацыі, дэпутатамі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па дапрацоўцы Кодэкса аб адукацыі Рэспублікі Беларусь. Адказны: намеснік міністра Стружэцкі Т.І. Тэрмін: да 25.02.2010.

8. Забяспечыць на высокім мастацкім і арганізацыйным узроўні выкананне плана мерапрыемстваў, прысвечаных 65-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Адказныя: упраўленні мастацтваў, устаноў культуры і народнай творчасці, аддзел навучальных устаноў і работы з творчай моладдзю, Дэпартамент па кінематаграфіі, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, кіраўнікі устаноў культуры рэспубліканскага падпарадкавання. Тэрмін: да 10.05.2010.

9. Падрыхтаваць тэхнічнае заданне па мадэрнізацыі Банка звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне Рэспублікі Беларусь з мэтай прывядзення яго ў адпаведнасць з сучаснымі нормамі стварэння інфармацыйных рэсурсаў і прадстаўлення інфармацыі аб гісторыка-культурнай спадчыне на электронных носбітах з выкарыстаннем лакальных сетак і Інтэрнета. Адказны: упраўленне па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі. Тэрмін: да 01.05.2010.

10. Унесці прапановы па ўдасканаленні сістэмы і структуры органаў аховы гісторыка-культурнай спадчыны ў Рэспубліцы Беларусь. Адказныя: упраўленне па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі сумесна з упраўленнямі культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама. Тэрмін: 01.04.2010.

11. Забяспечыць актыўны ўдзел устаноў і работнікаў культуры ў грамадска-культурнай акцыі па рэстаўрацыі і кансервацыі Навагрудскага замка — аднаго з найважнейшых помнікаў гісторыі Беларусі за кошт сродкаў ад правядзення

14. Сумесна с ГА "Беларускі саюз мастакоў" правесці ў г. Мінску і рэгіёнах краіны Рэспубліканскую выставку сучаснага выяўленчага мастацтва. Адказныя: упраўленні мастацтваў, устаноў культуры і народнай творчасці, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінгарвыканкама, Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь, Музей сучаснага выяўленчага мастацтва. Тэрмін: лістапад — снежань 2010 года.

15. Прадугледзець выдзяленне па сацыяльна-творчых заказах сродкаў на набыццё музычных твораў беларускіх аўтараў, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, пастаноўку новых спектакляў і канцэртных праграм, правядзенне гастролей вядучых творчых калектываў рэспублікі, канцэртнае і тэатральнае абслугоўванне аграгарадкоў, правядзенне канцэртаў лаўрэатаў і стыпендыяў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Адказныя: упраўленне мастацтваў, эканамічнае ўпраўленне. Тэрміны: студзень — люты 2010 года.

16. Унесці прапановы па абнаўленні складу Рэспубліканскага грамадскага савета пры Міністэрстве культуры, іншых экспертных саветаў і камісій. Адказныя: намеснік міністра Стружэцкі Т.І., упраўленні і аддзелы Міністэрства. Тэрмін: да 01.03.2010.

17. Унесці прапановы па пераглядзе метадычных рэкамендацый аб парадку і памерах аплатаў за артыстычныя паслугі канцэртных калектываў і выканаўцаў, якія прымаюць удзел у культурных мерапрыемствах, работнікаў пастановачных груп, што забяспечваюць правядзенне культурных мерапрыемстваў, зацверджаных Міністэрствам культуры 30.12.2003, з улікам павышэння аплатаў. Адказныя: эканамічнае ўпраўленне сумесна з упраўленнем мастацтваў. Тэрмін: да 01.03.2010.

18. Унесці прапановы па прапрацоўцы канцэпцыі стварэння ў Рэспубліцы Беларусь сістэмы прадзюсерства ў сферы эстраднага музычнага мастацтва з улікам вопыту замежных краін. Адказны: упраўленне мастацтваў. Тэрмін: да 01.03.2010.

19. Падрыхтаваць прапановы па правядзенні сумесна з Белтэлерадыёкампаніяй конкурсу "Нацыянальная музычная прэмія краіны". Адказны: упраўленне мастацтваў. Тэрмін: да 20.02.2010.

20. Распрацаваць Палажэнне аб парадку і умовах надання наймення "Культурная сталіца года". Адказныя: упраўленні мастацтваў, устаноў культуры і народнай творчасці. Тэрмін: да 20.03.2010.

21. Прадставіць у Міністэрства культуры абгрунтаваныя прапановы па ра-

аблвыканкамаў і Мінгарвыканкама. Тэрмін: да 10.03.2010.

23. Прааналізаваць выкананне і інфармаваць Міністэрства культуры аб рэалізацыі галіновай праграмы "Развіццё музейнай справы Рэспублікі Беларусь на 2005 год і на перыяд да 2010 года". Адказныя: упраўленне устаноў культуры і народнай творчасці, упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, музей рэспубліканскага падпарадкавання. Тэрмін: да 01.12.2010.

24. Унесці прапановы па аказанні ў 2011 годзе аддзелу культуры Іванаўскага райвыканкама арганізацыйна-фінансавай дапамогі ў стварэнні раённага музейнага комплексу Н.Орды. Адказныя: упраўленне культуры Брэсцкага аблвыканкама сумесна з упраўленнямі па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі, устаноў культуры і народнай творчасці. Тэрмін: да 15.04.2010.

25. Унесці прапановы па правядзенні і фінансаванні сумесных мерапрыемстваў з Федэрацыяй прафсаюзаў Беларусі на 2010 год. Адказны: упраўленне устаноў культуры і народнай творчасці. Тэрмін: да 10.03.2010.

26. Завяршыць у поўным аб'ёме аўтаматызацыю бібліятэчных працэсаў у цэнтральных раённых і гарадскіх бібліятэках, забяспечыць 100-працэнтную тэлефанізацыю сельскіх бібліятэк. Адказныя: упраўленні культуры аблвыканкамаў, аддзелы культуры рай(гар)выканкамаў. Тэрмін: да 31.12.2010.

27. Забяспечыць прапрацоўку і прадстаўленне ў Міністэрства культуры графікаў уводу аб'ектаў культуры аграгарадкоў, безумоўнае выкананне кантрольных паказчыкаў 2010 года, устаноўленых Дзяржаўнай праграмай адраджэння і развіцця сяла на 2005 — 2010 гг." Адказныя: упраўленне капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, упраўленні культуры аблвыканкамаў сумесна з аддзелаў культуры райвыканкамаў. Тэрмін: да 25.02.2010.

28. Па выніках Рэспубліканскага агляду конкурсу абласных метадычных цэнтраў народнай творчасці і культасветработы:

ажыццявіць правядзенне Рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі з удзелам работнікаў метадычных цэнтраў, вядомых культуролагаў, навукоўцаў і практыкаў сацыякультурнай дзейнасці, спецыялістаў абласных і Мінскага гарадскога ўпраўленняў культуры, Міністэрства культуры, вядучых выкладчыкаў навучальных устаноў культуры і мастацтва;

падрыхтаваць і распаўсюдзіць у рэгіёнах сярна-метадычныя прапрацоўкі і на-

"Майстры мастацтваў — працаўнікам сяла" ў Клецкім, Лідскім, Краснапольскім, Дубровенскім, Хойніцкім, Ляхавіцкім раёнах. Адказныя: упраўленні устаноў культуры і народнай творчасці, мастацтваў сумесна з упраўленнямі культуры аблвыканкамаў, аддзелаў культуры райвыканкамаў. Тэрмін: на працягу 2010 года.

31. Прыняць неадкладныя меры па вырашэнні ў 2010 годзе пытанняў забеспячэння фінансавання мерапрыемстваў абласных мэтавых праграм "Дыскаўка". Адказныя: упраўленні культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, упраўленне устаноў культуры і народнай творчасці. Тэрмін: на працягу 2010 года.

32. Падрыхтаваць прапановы па арганізацыйных, юрыдычных, эканамічных пытаннях развіцця кінапрадзюсерства ў галіне кінавытворчасці. Адказныя: Дэпартамент па кінематаграфіі сумесна з эканамічным упраўленнем. Тэрмін: да 01.04.2010.

33. Унесці прапановы па стварэнні пры Міністэрстве культуры Савета па пытаннях развіцця кінематаграфіі. Адказны: Дэпартамент па кінематаграфіі. Тэрмін: да 15.03.2010.

34. Прапрацаваць пытанне цэнтралізаванага набыцця беларускай і замежнай кінавідапрадукцыі для кінавідапракатных арганізацый рэспублікі. Адказныя: Дэпартамент па кінематаграфіі сумесна з эканамічным упраўленнем. Тэрмін: да 01.04.2010.

35. Унесці прапановы па падыходах прыцягнення замежных інвестараў па развіцці сеткі кінатэатраў краіны, у тым ліку лічбавых кінатэатраў. Адказныя: Дэпартамент па кінематаграфіі сумесна з эканамічным упраўленнем. Тэрмін: да 01.03.2010.

36. Правесці аналіз прычын незадавальняючай рэалізацыі ў 2008 — 2009 гадах дакументальных і анімацыйных фільмаў вытворчасці РУП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм".

Ажыццявіць дзейныя меры па забеспячэнні вяртання не менш чым 30 працэнтаў сродкаў рэспубліканскага бюджэту, выдаткаваных на вытворчасць мастацкіх фільмаў. Адказныя: Дэпартамент па кінематаграфіі, РУП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм". Тэрмін: да 01.03.2010 і далей на працягу 2010 года.

37. Прасіць аблвыканкамы прыняць дзейныя меры па безумоўным выкананні абласных праграм развіцця кінавідапракатных арганізацый. Адказныя: Дэпартамент па кінематаграфіі, кінавідапракатныя арганізацыі аблвыканкамаў. Тэрмін: да 01.04.2010.

Шпацыруючы па шырокіх сучасных вуліцах, і туры, і карэнны мінчанін маюць аднолькавае жаданне: убачыць схаваны пад роўнай пліткай “культурны слой” глыбінёй амаль у тысячагоддзе. Мінск не проста заслужыў музей сваёй багатай даўніны — “ментальная архітэктоніка” горада літаральна яго патрабуе. Не дзіва, што памкненні ліквідаваць “белую пляму” на мінскай карце літаральна луналі ў паветры. Але доўгі час гэта былі толькі памкненні. Сёння ж ужо можна казаць пра канкрэтны праект, які спакваля ўвасабляецца ў жыццё.

ным месцы сучаснага “фастфуду” спецыялістамі нават не абмяркоўваецца.

— Я згодная з думкай, якую выказаў на старонках “К” начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры краіны Ігар Чарняўскі: поруч з класічнымі спосабамі падачы матэрыялу, у Музеі гісторыі Мінска павінны выкарыстоўвацца таксама і інавацыйныя падыходы, — кажа Галіна Ладзісава. — Зрэшты, не такія яны і новыя: інтэрактыўнасць заўсёды была ўласцівая музейнай дзейнасці. А сёння без яе ніяк. Музею даводзіцца канкураваць з тэлебачаннем і кіно, якія валодаюць вельмі пераканаўчым арсеналам выразных сродкаў.

— Сучасны музей — гэта не толькі размешчаны пад шклом экспанаты, — дадае Уладзімір Карачэўскі. — На-

мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, дзе рыхтуюць мастакоў-рэстаўратараў. Вынікі пераўзышлі ўсе чаканні. Безумоўна, да гэтай карпатлівай працы з часам далучацца і прафесійныя рэстаўратары з вядучых музеяў краіны. А ў адміністрацыйным блоку музейнага комплексу з’явяцца адкрытыя рэстаўрацыйныя майстэрні.

Галіна Ладзісава ахвотна пагаджаецца з тым, што інавацыі ў плане формы не павінны адмоўна паўплываць на змест. У аснове фарміравання экспазіцыі мусяць быць прынцыпы гістарычнай дакладнасці. Але, на яе думку, часам музейшчыкі могуць дазволіць сабе... і стварэнне міфаў — тактоўнае і далікатнае.

— Гісторыя і міф увогуле вельмі блізкія, — лічыць кіраўнік рабочай групы.

снег — з’ява сезонная. І неўзабаве драўляная частка сядзібнага дома, якую ўлетку давалася разабраць з прычыны яе аварыйнага стану, адновіцца ў першапачатковым выглядзе.

— Мы папрасілі рабочых, якія працавалі на гэтым аб’екце, каб яны вельмі ўважліва ставіліся да выпадковых знаходак, — распавядае Галіна Ладзісава. — І сюрпрызы не прымусілі сябе чакаць: наш калекцыю папоўнілі манеты часоў Кацярыны II, старыя квіткі, керамічныя вырабы. Але самая цікавая знаходка — ліст да Яўстафія Любанскага, датаваны 1900 годам: ён патрапіў у шчыліну паміж бярвенняў і праляжаў там цэлае стагоддзе! Для нас гэты дакумент вельмі каштоўны, бо артэфактаў, звязаных з уласнікамі сядзібы, зусім вобмаль.

Агульная плошча адноўленага сядзібнага дома — 1130 метраў. Яе палову зойме пастаянная экспазіцыя, што на-

Галіна Ладзісава. — Вядома, сродкаў і высілкаў спатрэбіцца багата, але... Хто шукае, той знайдзе. Мы плануем звярнуцца да жыхароў Мінска і спадзяёмся на іх патрыятызм. Звернемся таксама і да нашчадкаў колішніх уладальнікаў сядзібы — Прушынскіх, якія цяпер жывуць у Польшчы.

“Звышзадача” музейнага аб’екта ў Лошыцы будзе рэалізоўвацца не толькі экспазіцыйнымі сродкамі. Новаствораную прастору напоўняць звыклія працяжы жыцця шляхты: балі, музычныя вечары, літаратурныя салоны.

— Спадзяюся, наш наведвальнік атрымае унікальную магчымасць на нейкі час вырвацца з сучаснага мітуслівага жыцця, адчуць іншы лад і іншы рытм — павольны і размераны, пафіласофстваваць на верандзе за кубкам гарбаты, — дзеліцца задумамі Галіна Ладзісава.

“Машына часу” ў артэфактах і фактах

Абрысы Музея гісторыі Мінска ўжо вымалёўваюцца. Хай сабе і пункцірам

Складавай часткай лошыцкага комплексу стане кавярня — не проста аб’ект інфраструктуры, але важнае дапаўненне да агульнага антуражу. Увогуле, гастронамічны аспект жыцця шляхецкай сядзібы таксама не застаўся без увагі музейшчыкаў: яны актыўна прапрацоўваюць варыянты яго ўвасаблення.

— Людзі стаміліся ад так званых фастфудаў і супермаркетаў — ім хочацца пакаштаваць хатніх страў, — кажа Галіна Ладзісава.

Нерв часу

18 лютага народны мастак СССР, Герой Беларусі Міхаіл Савіцкі перадаў у муніцыпальную ўласнасць свой знакаміты цыкл “Чорная быль”. Гэта быў чарговы крок па стварэнні персанальнай галерэі мэтра беларускага жывапісу.

Палотны на чарнобыльскую тэматыку, а таксама многія іншыя знакаміды творы Міхаіла Савіцкага можна будзе убачыць у сценах будынка на вуліцы Рэвалюцыйнай. Адкрыццё гэтай экспазіцыі прымеркавана да Дня Перамогі. Па сутнасці, яна стане першым праектам Музея гісторыі Мінска.

Тым часам, сёння ўжо рыхтуецца праект рэстаўрацыі будынка на плошчы Свабоды, які, паводле рашэння Кіраўніка дзяржавы, аддадзены пад персанальную галерэю майстра. А да канца наступнага года ўсе работы павінны быць завершаны.

Да старой камяніцы, якая мае сваю цікавую гісторыю, запланавана прыбудова з вялікімі выставачнымі заламі. Галерэя, чья агульная плошча перавысіць 3600 кв. м., будзе забяспечана самым сучасным тэхнічным абсталяваннем. Але ж свайго гістарычнага аблічча яе сцены не страцяць: ляпніна і насценныя роспісы канца XVIII ст. будуць захаваны і ўведзены ў экспазіцыйную прастору.

Творам Ганаровага грамадзяніна Мінска Міхаіла Савіцкага ўласцівы глыбокі аўтарскі погляд на той перыяд гісторыі Беларусі, сведкам і ўдзельнікам якога давалася стаць Майстру. Магчыма, галоўная яго заслуга — ва ўменні адчуць “нерв” свайго часу. Таму знаёмства з галерэяй — лагічнае завяршэнне наведвання музея горада, што стане паўнаўраўнаважанай экскурсіяй па беларускай сталіцы — старадаўняй і сучаснай адначасова.

— Гарадскія ўлады ставяцца да гэтага праекта з асаблівай увагай, — адзначае Уладзімір Карачэўскі. — Бо Музей гісторыі Мінска мае выключна важную місію: ён фарміруе аблічча нашага горада.

Ілля СВІРЫН

У 2003 годзе, згодна з даручэннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка, пры гарадскім упраўленні культуры была створана рабочая група па арганізацыі Музея гісторыі Мінска. Яе ўзначаліла Галіна Ладзісава. Сёння група аб’ядноўвае ўсяго некалькі спецыялістаў і месціцца ў невялічкім кабінце аднаго з будынкаў гарвыканкама. Але, як запэўніў карэспандэнт “К” начальнік упраўлення культуры Уладзімір Карачэўскі, ужо ўвесну музей стане юрыдычнай асобай — са сваім памяшканнем і структурай.

— Праца рабочай групы дасягнула належнага плёну, і таму наспела неабходнасць пераходзіць на новы этап, — кажа ён.

На пачатку года рашэннем Мінгарвыканкама для дырэкцыі будучага музея была перададзена толькі што адрэстаўраваная старадаўняя камяніца на вуліцы Рэвалюцыйнай. Неўзабаве “нованароджаная” ўстанова атрымае фінансаванне і штатныя расклады.

Паводле канцэпцыі, распрацаванай рабочай групай, музей будзе складацца з чатырох вялікіх аб’ектаў: Мінскага замчышча, экспазіцыі ў Верхнім горадзе, Лошыцкай сядзібы і галерэі народнага мастака СССР Міхаіла Савіцкага. Пагадзіцца, маштабы ўражваюць!

Тэхналогіі пагружэння ў даўніну

Архітэктурная канцэпцыя музейнага комплексу “Мінскае замчышча” яшчэ толькі ў стадыі распрацоўкі. Але палеміка сярод прафесіяналаў ужо пачалася (гл. “К” № 4 за 2010 г.). Зразумела, што не апошняе слова ў гэтай дыскусіі належыць установе, якой накіравана выкарыстоўваць плён працы архітэктараў. Ці ўлічваюць яны меркаванні музейшчыкаў?

— Планавае заданне на праектаванне комплексу мы распрацоўвалі сумесна з архітэктарам Сяргеем Багласавым, — кажа Галіна Ладзісава. — Стварэнне такога складанага аб’екта — гэта даследчы, тэхнічны і, разам з тым, творчы працэс, які патрабуе супольных намаганняў прадстаўнікоў самых розных прафесій: архітэктараў, гісторыкаў, музейшчыкаў, дызайнераў, музейных педагогаў... Таму мы працуем у цеснай звязцы.

На думку Галіны Ладзісавой, комплекс павінен увасабляць як мінскую даўніну, так і сучасныя тэхналогіі музейнай справы: не толькі плазменныя экраны, галаграмы ды іншыя тэхнічныя навінкі, але таксама і новыя формы камунікацыі з наведвальнікамі. Менавіта музейныя атракцыёны і праявы інфраструктуры сталі прадметам згаданых дыскусій. Ці не парушыць гульнёвы фармат “ауру” гэтага месца?

— Мы мусім усведамляць: наш музей разлічаны не толькі на прафесійных гісторыкаў, але і на звычайных людзей, якія прыйдуць сюды, каб адпачыць у выхадны дзень, — кажа Галіна Ладзісава. — Іх патрабаванні таксама трэба браць пад увагу. Таму музейны комплекс павінен змяшчаць і зоны сервісу, рэкрэацыі.

Зразумела, што сервіс у дадзеным выпадку павінен быць ненавязлівым. Будаўніцтва на гістарыч-

ша задача — зрабіць “Мінскае замчышча” цікавым для самага шырокага кола наведвальнікаў рознага ўзросту, асабліва для моладзі. Безумоўна, выкарыстанне сучасных тэхналогій — гэта не самамэта. Яны патрэбны толькі для таго, каб узмацніць эфект пагружэння ў даўніну.

Але ж аднымі мультымедычнымі тэхналогіямі і інтэрактыўнымі атракцыёнамі музею не абыйсцяся. Патрэбны арыгіналы. Вырашыць гэтую праблему “нованароджанай” установе вельмі няпроста: для фарміравання фондаў патрэбны дзесяцігоддзі карпатлівай працы.

Будучы Музей гісторыі Мінска ўжо мае ўласныя калекцыі — пераважна, гэта плён нядаўніх раскопак у гістарычным цэнтры сталіцы. Але, вядома, іх недастаткова. І таму ўстанова разлічвае на дапамогу старэйшага калегі — Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі: у яго фонды трапілі самыя каштоўныя археалагічныя знаходкі на тэрыторыі Мінскага замчышча. Нямала матэрыялаў раскопак таксама належыць Інстытуту гісторыі НАН Беларусі.

Перад стварэннем экспазіцыі музею давядзецца вырашыць яшчэ адну немаляважную праблему. Многія вырабы з керамікі, кафлі, металу, скуры патрабуюць рэстаўрацыі. Рабочая група ўжо наладзіла супрацоўніцтва з кафедрай народнага і дэкаратыўна-прыкладнага

Адчуць рытм сядзібы

Перайшоўшы праз тлумную магістраль і апынуўшыся ў Верхнім горадзе, турыст здолее прадоўжыць знаёмства з гісторыяй сталіцы. Два будынкі з комплексу былога бернардзінскага кляштара аддадзены пад музейныя экспазіцыі: адну з іх мяркуецца прысвяціць уласна Верхняму гораду, тэма другой — рух. Не толькі ў часе, але і ў гарадской прасторы.

Экспанаванне машыны часу ў яе рамках не плануецца. Затое будзе прадстаўлены транспарт мінулых стагоддзяў — ад брычкі да першых мадэлей веласіпеда. Наведвальнікі са здзіўленнем даведаюцца пра тое, што Свіслач некалі мела гандлёвае значэнне: за некалькі соцень метраў ад музейнага будынка размяшчалася прыстань, куды ў завозны дзень паступалі тавары.

Каб дабрацца да наступнага музейнага адраса, давядзецца прадоўжыць знаёмства з гарадскім транспартам. Сумёты ў Лошыцкім парку сёння дасягаюць ці не метравай вышыні. Сюрпрызы надвор’я, вядома, паўплывалі на інтэнсіўнасць работ па яго добраўпарадкаванні, але

лічвае ажно 15 залаў, сярод якіх — кабінет-бібліятэка, гасцёўні, сталовая... Цяжка нават уявіць, колькі музейных прадметаў спатрэбіцца, каб напоўніць гэтую прастору і рэалізаваць складаную задуму аўтараў канцэпцыі: аднаўленне своеасаблівага “мікракосмасу” сядзібы беларускай шляхты. Тым больш, аднаўляць інтэр’еры жылых памяшканняў давядзецца з нуля.

Праект роспісаў на ўзор тых, што калісьці ўпрыгожвалі сцены палаца, ужо падрыхтаваны мастацкай групай. З артэфактамі значна цяжэй. Ад “бюджэтнага варыянта” — вырабу муляжоў — аўтары канцэпцыі вырашылі адмовіцца. Дух сядзібы будуць ствараць аўтэнтычныя крэслы, начынне, кнігі, якія датуюцца XIX стагоддзем і з’яўляюцца “блізкімі сваякамі” тых рэчаў, што папраўдзе знаходзіліся ў пакоях палаца. Прынцып аналогіі ў сусветнай практыцы выкарыстоўваецца вельмі шырока.

— Адшукаць на антыкварным рынку цікавыя для нас прадметы сёння куды прасцей, чым у былыя часы, — кажа

19 лютага свой 75-ы дзень нараджэння адзначыў народны артыст СССР **Генадзь АЎСЯННІКАЎ**. А ў нядзелю, на сцэне роднага Купалаўскага тэатра, якому ён аддаў паўстагоддзя творчай дзейнасці і ў якім сыграў каля сотні роляў, ён не толькі прымае віншаванні ад калег і ўсіх прыхільнікаў яго творчасці, але і выходзіць на сцэну ў спектаклі “Вечар” па п’есе Аляксея Дударова. Ды размову нашую з юбілярам мы пачалі ўсё ж “ад досвіткаў” яго творчай дзейнасці.

Ключы да амплуа

— Генадзь Сцяпанавіч, які быў дыпломны рэпертуар у вас на курсе і як сталася так, што вы, выпускнік тэатральнага інстытута, адразу атрымалі запрашэнне на працу ў Купалаўскі тэатр? Чым “бралі” экзаменацыйную камісію?

— У якасці дыпломных спектакляў ігралі “Апошніх” Максіма Горкага, “Слугу двух гаспадароў” Карла Гальдоні, два акты “Лесу” Мікалая Астроўскага, “Раскіданае гняздо” Янкі Купалы... І паўсюль у мяне былі заўважныя ролі: у “Апошніх” — Якараў, у Гальдоні — Труфальдзіна, у “Лесе” я быў Шчасліцавым (а Віктар Тарасаў — Нешчасліцавым), у “Раскіданым гнязды” — Стары. З “Раскіданым гнязды”, дарэчы, была цікавая гісторыя, калі потым, у тэатры, зноў давалося выконваць гэтую ролю. Мяне, маладога, назначылі “ў прыдачу” да Леаніда Рахленкі. Усе забыліся, а можа, і не ведалі пра мой дыпломны спектакль, але калі я прыйшоў на першую рэпетыцыю і адразу выдаў увесь тэкст, Барыс Луцэнка быў вельмі здзіўлены: вось, маўляў, глядзіце, як чалавек адразу ж пачынае працаваць над ролямі!.. Але ж я не адзін з курса прыйшоў у Купалаўскі: усяго нас было шасцёра, у тым ліку Віктар Тарасаў, Галіна Талкачова, Марыя Захарэвіч...

— А потым — доўгі перыяд роляў другога плана... Ажно пакуль праз пэўны час не з’явіўся “Трыбунал” Андрэя Макаёнка. Як жа сталася так, што вам прапанавалі ў гэтым спектаклі галоўную ролю?

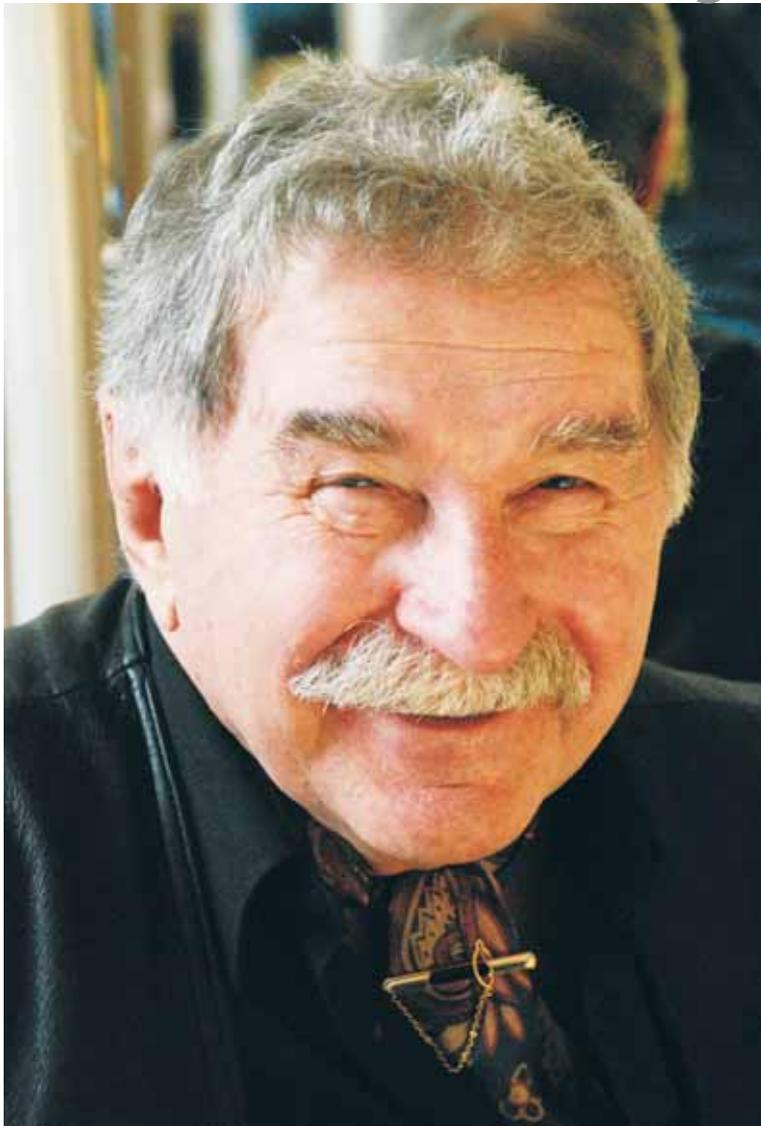
— Гэта не зусім правільнае вызначэнне і падзел роляў на першы, другі, трэці план. Ну, як, да прыкладу, вызначыць, хто ў спектаклі “больш галоўны” персанаж: Кароль Лір ці Блазан? Фармальна, канешне, — Лір, але ж і Блазан не менш важны персанаж, без якога проста не будзе гісторыі і самога спектакля.

Калі Ірына Фларыянаўна Ждановіч аднаўляла, а, дакладней, ставіла наноў, па прыцыпе сённяшняй “Паўлінкі”, “Позняе каханне” Астроўскага, я іграў у гэтым спектаклі Дармідонта. Дык вось, па складзе свайго характару Дармідонт у многім блізкі да таго, чым я потым займаўся ўсё сваё акцёрскае жыццё. Ён атрымаўся... камедыяна-драматычны. Я свядома не кажу пра трагікамедыю, бо мне важна выявіць менавіта драматычную інтанацыю гучання ролі. Такага ж плана была і “Першая старонка” Ніны Івантэр, дзе я ўвасабляў Кольку Сярогіна. У аснове гісторыі таксама ляжыць лірыка-драматычна-камедыяная сітуацыя, але ў нас быў большы ўхіл у драматычны бок. Вось з таго часу я амаль у кожнай сваёй ролі спрабую вышукаць, выцягнуць з матэрыялу штосыці такое, каб дадаць сваім героям крышачку драмы.

— І ніколі не ўзнікала жадання вырвацца за межы вызначанага амплуа?

— А я не лічу сябе заціснутым у нейкія вузкія рамкі. Ну што ж тут аднолькава, калі ўзяць такіх маіх персанажаў, як Ванюшын у “Дзецях Ванюшына” і Дзядок-веселунок у “Прыгодах Заранкі і Янкі”?

— Значыць, адчуванне ўласнай скаванасці ў амплуа залежыць, у першую чаргу, ад унутранага стаўлення акцёра да сваёй работы?

Генадзь АЎСЯННІКАЎ, народны артыст СССР, народны артыст Беларусі:

“Карацей кажучы, — па-сапраўднаму”

“Спачатку знайдзіце, а шукаць будзеце потым”

— Не, у большай ступені гэта залежыць ад рэжысуры. Магчыма, нейкаму рэжысёру проста не хочацца працаваць з акцёрам, займацца тым, каб раскрыць яго, і ён бярэ таго, хто, загадзя вядома, выканае патрэбную яму задачу ў патрэбным ключы.

Зачэпка для рэжысёра

— А калі ў вас узнікае ўнутраная нязгода з рэжысёрам, з тым, якую трактоўку ролі ён прапаноўвае, што робіце?

— У такіх выпадках трэба адразу ж разбірацца. Бо пакуль не разбяромся, будзем таптацца на месцы. Шукаем?.. Не, не люблю гэтае слова... Як сказаў Мікалай Рэрых: “Спачатку знайдзіце, а шукаць будзеце потым”.

— Гэта цалкам стасуецца да тэатра?

— Безумоўна! Кажы рэжысёр: “Мы пашукаем...” А што пашукаем і дзе? Не, перш за ўсё трэба разабрацца, што хацеў сказаць аўтар, “пакапаць” сябе з пазіцыі “я ў прапанаваных абставінах”, адшукаць хаця б маленечкі кручок па Станіславаўскаму: “Калі я быў бы на месцы гэтага персанажа, як паступіў бы ў дадзены момант?”. І вось калі знойдзеш, за што заціпацца, толькі тады можна “танцаваць” далей.

— Ці даводзілася вам быць ахвярай рэжысёрскага дэспатызму або ўдавалася выкручвацца і знаходзіць магчымыя іграць персанажа пасвойму?

— Не, асаблівага дэспатызму я на сабе не адчуваў. Было, праўда, што хоць ты трэсні, а роля ніяк не атрымлівалася...

— Значыцца, вы не давалі рэжысёру зламаць сябе ў ролі?

— Наадварот, я заўсёды пакідаў рэжысёру прастору для работы і сам прапаноўваў спрабаваць і так, і гэтак. У час работы над ролямі я адключаю ад уласных амбіцый і магу спрабаваць працаваць цалкам паноўнаму. Іншая справа, што ў акцёра заўсёды павінен прысутнічаць элемент пэўнага недаверу, сумнення: “Чорт яго ведае, ці тое і ці так я раблю?” Зрэшты, тут пошук месціць быць узаемны з рэжысёрам: ён павінен “зачапіцца” за мяне і зразумець, чаго я хачу, тады і я зразумею, што ён мне прапануе і наколькі гэта будзе арганічна для ролі.

— А ці ўзнікала ў вас на “хвалі сумненняў” і з пазіцыі жыццёвага вопыту думка, што тую ці іншую сваю ролю на сённяшні дзень вы сыгралі б інакш?

— Напэўна, не. Гадоў дзесць таму мы спрабавалі ўзнавіць “Трыбунал”. Маёй партнёракай была Тамара Міронава. Тады яшчэ Аляксей Дударэў зрабіў нешта нахшталь кампазіцыі, выкінуў чамусьці з п’есы ролю Галі, магчыма, таму, што ўбачыў у ёй шмат камсамольскага запалу... Асноўныя рэпетыцыі з трупай, пакуль акцёры вучылі тэкст, праводзіў я, потым, калі асноўная работа была праведзена, прыйшоў Валерый Раеўскі і ўжо ён выпускаў спектакль. І, канешне ж, элемент “натасквання” на тое, што было ў нашым ранейшым спектаклі, прысутнічаў. Карацей, на прэм’еры было ўсё “па-нашаму”. Не ведаю, можа, пасля таго, як сыграў Цярэшку Калабка 650 разоў, па-іншаму я яго ўжо проста не ўспрымаю?..

На адной прамой

— Якія са сцэнічных партнёраў вам самыя дарагія?

— Усе. Але самая дарагая, канешне, Галіна Кліменцьеўна Макарава. Цяпер узнікае нешта падобнае з Тамарай Міронавай — я яе часам у прыватнай гутарцы і называю Макаравай. Мы ж з ёю, як і з Кліменцьеўнай, чацвёрты раз муж і жонка на сцэне. А Макарава была бліскучая актрыса; нездарма ж нехта назваў яе Жанам Габэнам у спадніцы. Варта было ёй трапіць у ролю і дакладна зразумець, пра што іграе, — ніхто не мог яе “збіць”.

Асобная размова — партнёрства ў “Паўлінцы”: там усё трымаецца ў старых рамках, і выйграе той, хто больш удала абрастае сваімі асабістымі прыдумкамі і дэталямі, часта выключна знешнімі “штучкамі”.

— Дарэчы, у любой ролі, абрастаючы з часам дэталямі, ці складана потым вяртацца назад да стрыжня? Ці здаралася, што спектаклі на сотым, ды прыкладу, вы разумелі, што іграеце зусім па-іншаму, чым на прэм’еры?

— А гэта вельмі адчувальна, прымаюць гледачы тыя або іншыя твае “прыдумкі” ці не. Не рэагуе зала — і перастаеш гэта рабіць: навошта? А вось “Трыбунал”, дарэчы, трэба было трымаць пад пільным кантролем: гэтага патрабавала вострая форма... І можна было б вельмі проста пусціць спектакль на самацёк, асабліва пад час гастролей на

— Няўжо вам не хапіла “Вяселля”?

— Найграцца — не хапіла. Хаця цяпер у Маскве, пад час Дзён Чэхава, нас так цёпла прымалі, расхвальвалі і так шмат пісалі, што няёмка нават у Інтэрнет зазіраць. А што зачэпіла: якраз гэты пералом ад фантазмагорыі пастаноўкі і ўласнага артыстычнага сюррэалізму — да прастай чалавечай трагедыі.

“Эмацыянальны”?

Гэта — прэсна

— Вы ўвогуле па жыцці эмацыянальны чалавек? Адкрыта выказваеце свае пачуцці?

— Так.

— Лічыце, што гэта дрэнна?

— Не дрэнна, але думаю, часам варта быць крыху больш стрыманым. З гадамі я, праўда, стаў больш спакойным і менш выбуховым, хаця і цяпер магу “выдаць”. “Эмацыянальны” — вельмі ўжо літаратурна гучыць, а вось “псіх” — прыгожае слова. Вось скажучы: “Што з яго возьмеш — эмацыянальны”, — і прэсна неяк. А пачуеш: “Што з яго возьмеш — псіх!” — і ўсе адразу разумеюць, пра што гаворка.

— А як вы ад тэатра адпачываеце?

— Не прыходжу. Хаця, бывае, і сярод ночы прачнешся, станеш пракручваць у галаве тыя ці іншыя моманты ролі. Разумею, што трэба ўмець адключацца ад работы, — я тады бяру томік Чэхава ці Пушкіна, чытаю. Альбо што-небудзь смешнае, Міхаіла Жванецкага, да прыкладу... Але ж сярод ночы ўсё роўна прачынаюся...

— Як наконт “народнага характару”, які вам прыпісваюць з даўніх часін?

— А я яго заўсёды “пераадрасуюваю” майму калегу Генадзю Гарбуку, з якім сядзім у адной грымёрцы... Ну, а чаму, да прыкладу, Чабутыкін не адносіцца да гэтай плеяды?.. Так, пэўны нацыянальны каларыт таго ці іншага персанажа дасягаецца за кошт мовы, асабліва гаворкі. Але ж у глыбіні сваёй, па сутнасці, усе мужыкі — аднолькавыя, ці то ў Васіля Бялова, ці то ў Барыса Мажаева. Я ў свой час столькі дзядоў пачаў — будзь здароў! Вось ён скажа сваю фразу: “Ну, добра, пачакаем-пачакаем...” — і ў ёй перадаецца такую надзвычайную глыбіню і народную філасофію, што болей і не трэба нічога казаць.

— Дарэчы, і вы пачалі іграць дзядоў з самых маладых гадоў.

— У тэатры — проста з ходу. А потым яшчэ і на радыё, дзе я шмат працаваў. А апрача дзядоў, перайграў там ці не ўсіх чарцей, лесуноў... У раёнах дык мяне па голасе і пазнавалі: “Гэта не вы казку чыталі?..”

— Чаго не скажаш пра кіно, бо здымаліся вы не вельмі шмат. Хацелася больш, ці вы не асабліва імкнуліся туды?

— Безумоўна, жаданне было, але ніколі не абіваў парогі і не прасіў сабе роляў. Не ведаю, трэба крэдзіцца ці не? Ды і навошта, калі ўсё сталася так, як Бог наканавыў? Але, канешне, кінароляў магло быць і болей — я не адмовіўся б.

— Што б вы пажадалі самі сабе ў гэты дзень нараджэння?

— Праходзіць міма аптэкі. І — усё.
Гутарыла Таццяна КОМАНОВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

У культурным жыцці Гродна адбылася падзея: у адным з утульных дворыкаў у цэнтры горада адкрылася мастацкая галерэя “Крыга”. Першая выстаўка ў гэтай зале — экспазіцыя твораў заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі краіны, старшыні Беларускага саюза мастакоў Уладзіміра Савіча.

Майстар кніжнай і станковай графікі прадставіў у Гродне творы і на палатне, выкананыя ў змяшанай тэхніцы. Гэтая серыя работ дыялектычна працягвае яго пошукі асабістай мастацкай мовы, калі аўтар пазбягае апавядальнасці, а сваё асэнсаванне навакольнага свету перадае праз складаныя колеравыя спалучэнні, толькі час ад часу ўводзячы выяўленчыя элементы, якія ў жывапіснай канве твора набываюць сімвалічнае гучанне. Палатно “Сцены старой крэпасці” выклікае ў свядомасці глядача дзесьці ўбачаныя эпізоды мінулага, абрыўкі ўспамінаў пра нешта далёкае, трывожнае і, разам з тым,

У.Савіч. “Сэрца крэпасці”.

Князь ля старой крэпасці

У.Савіч. “Старыя сцены. Сляды мінулага”.

вельмі дарагое сэрцу, дзе над усім лунае старажытны абраз. Пабудаваны на глыбокіх, у першую чаргу, каларыстычных асацыяцыях, звязаных з духоўным вопытам мастака, творы часта апелююць да нашай гістарычнай памяці, узнаўляючы гармонію фарбаў са старых сармацкіх партрэтаў, старадаўніх беларускіх ікон.

Выва “Апостала” нагадвае твары евангелістаў на ілюмінаваных сярэднявечных рукапісах Беларусі, мрояй-марай бачыцца “Князь”, вобраз якога ва ўмоўнай прасторы ўбірае подых стагоддзяў, а “Святы” ўспрымаюцца як няясная філасофская субстанцыя, што неўпрыкмет крапае душу глядача. Мастак не імкнецца засяродзіць увагу на канкрэтыцы пэўных сюжэтаў ці матываў — ён пашырае абсягі

бачання свету праз унутраную экспрэсію, духоўную энергію, скіраваную да вытанчанай прыгажосці. Аўтарскай жывапіснай інтэрпрэтацыяй каменнай сцяны пад нябесным святлікам паўстаюць “Койданаўскія мury”, а “Восеньскія матыў” перадае эмацыянальны ўражанні ад гэтай шматаблічнай пары года, дзе тонкая элегія спалучаецца са святочнасцю настрою.

Колеры на палотнах Уладзіміра Савіча гучаць так чыста і меладычна дзякуючы таксама і спакойна-элегантнаму інтэр’еру новай гродзенскай галерэі. А для гараджан яна стане яшчэ адным месцам у старажытным горадзе, дзе можна сустрэцца з Яе Вялікасцю Прыгажосцю.

Марына ЗАГІДУЛІНА
Гродна

У галерэі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў працуе выстаўка сучаснай дзіцячай кніжнай ілюстрацыі “Жылі-былі...”. Яе так і хочацца назваць выстаўкай параўнальнай, бо побач з беларускай кніжнай графікай экспануецца графіка краін Захаду і Усходу. Імкненне супаставіць розныя графічныя школы і тэндэнцыі ў галіне кніжнага мастацтва прыходзіць само па сабе.

Вясёлы бук-арт і “ручная” самабытнасць

лы калаж. Арыгінальныя кампазіцыйныя знаходкі — у “Новым буквары” Вольфа Эрлбруха. Польскія і нямецкія мастакі актыўна выкарыстоўваюць шрыфты, літэрацыю і разнастайныя макеты, каб надаць кнігам найбольшую выразнасць і мастацкую прывабнасць. Еўрапейская ілюстрацыя адрозніваецца імкненнем спалучыць непасрэдна кніжную графіку і дызайн, каб атрымаць гэты сучасны творчы прадукт.

выключна ў ручных тэхніках. Яны робяць акцэнт на дэталі, касцюмы, разнастайнасць рухаў і выразаў твару. І хаця ў кожнага — свой аўтарскі почырк, руплівая прамалёўка і дэталізацыя аб’ядноўваюць беларускія ілюстрацыі. “Хрустальны калодзеж” Н.Суставай і М.Казлова прываблівае дынамікай колераў і рухаў, “Чорцікава казка” Р.Сустава здзіўляе рысачкамі-кузурачкамі-

А.Твардохэнс. “Сцэны з жыцця ваяра”.

Усе прадстаўлены польскія і нямецкія ілюстрацыі даюць выдатнае ўяўленне пра мастацтва кнігі на Захадзе. Імкненне да наіву і мінімалізму, адштурхоўванне ад дзіцячага прымітыўнага малюнка аб’ядноўвае еўрапейскія графікаў. Акрамя таго, сучасная дзіцячая кніжная ілюстрацыя на Захадзе відавочна ўгадавана коміксамі, бук-артам, дызайнам і найноўшымі камп’ютэрнымі тэхналогіямі. Вось Юстына Марчэўска ў серыі “Што ў жываце бурчыць?” імітуе інтэрфейс камп’ютэрнай праграмы ў якасці фону для сваіх персанажаў. Аляксандра Твардохэнс скарыстоўвае лаканічную комікс-эстэтыку для “Сцэн з жыцця ваяра”. А “Tiger Kite” Катажыны Самборэк — гэта своеасабліва графічная “лапікавая коўдра”: шматкаляровы вясё-

В.Ягоўдзік. 3 нізкі “Казкі тураўскага лугу”.

Ірэна Абольскі, мастачка з Ізраіля, працуе ў ручных самабытных тэхніках. Гэта традыцыйна-ўсходняя самабытнасць. Яе графічныя аркушы ўяўляюць з сябе цялы пергамент, на якім нажом выразаны іерогліфы, арнаменты, прадметы і персанажы. Яе графіка, адначасова імпульсная і дакладная, абуджае нейкія агульначалавечыя архетыпы, што існуюць у кожным з нас.

Беларуская кніжная ілюстрацыя на гэтым фоне вылучаецца самабытнасцю і аўтэнтычнасцю. У нашых творцаў ёсць свая мастацкая мова: яны развіваюцца паўнаўдасна і самастойна. Мікалай Казлоў, Наталля Сустава, Павел Татарнікаў, Валерыі Славук, Юрыі Алісевич, Вера Ягоўдзік і Раман Сустаў працуюць

плямачкамі, раптоўным выкарыстаннем шрыфтавай графікі, “Чароўны свет” В.Славука ўражае штрыхамі і маштабнасцю выкананай працы. Такія розныя па стылістыцы мастакоў, як Ю.Алісевич, П.Татарнікаў і В.Ягоўдзік, аб’ядноўвае дасціпнае “заігрыванне з белым”: уменне рабіць кампазіцыйныя і каларыстычныя акцэнты, часта пакідаючы частку паперы зусім незафарбаванай. Гэта надае ілюстрацыям пэўную свабоду, нейкую цнатлівую выразнасць.

Невялікая, але змястоўная экспазіцыя “Жылі-былі...” — гэта сапраўды аглядны экскурс у сусветную дзіцячую кніжную графіку.

Вольга ЧАЙКОЎСКАЯ

“Палярныя” кропкі Шчамялёва

Традыцыйна ў лютым у Гарадской мастацкай галерэі твораў Л.Д. Шчамялёва праходзіць выстаўка работ знакамітага народнага мастака Беларусі, прымеркаваная да яго дня нараджэння. Сёлета побач з жывапісам Шчамялёва, прадстаўлена ягоная графіка.

Л.Шчамялёў. “Ва узбекскай вёсцы”.

Дадзеная экспазіцыя складзена з замалёвак, накідаў, эцюдаў, зробленых Леанідам Дзмітрыевічам у падарожжах розных гадоў, у асноўным — 1960-х — 70-х гг. Маляваны дзённік вандровак мастака — класіка жанру, а наш творца заўсёды быў аматарам падарожжаў. На выстаўцы “пазнаны”, у тым ліку, “палярныя” кропкі геаграфіі ягоных маршрутаў: ад Краінай Поўначы да Сярэдняй Азіі. Другая палова 1960-х — падарожжы па неабсяжных прасторах тагачаснага Савецкага Саюза, а ў 1970-х — і за мяжу.

Прыгодамі, сустрэчамі, далёкімі вятрамі — паўночнымі і паўднёвымі, заходнімі і ўсходнімі — вее ад гэтых лістоў, што калісьці адпраўляліся ў Мінск пасылкамі з паштовых аддзяленняў, да якіх даводзіла-

ся дабірацца на аленях ці вярблюдах. Для ўдумлівага глядача гэтая выстаўка — яшчэ і падарожжа ў часе. Рамантычны перыяд канкрэтнай біяграфіі сулаў з агульным духам 1960-х, калі на вяршыню рэйтыngu трапілі прафесіі касманаўт, геолаг, падводнік, альпініст, фізік... Туды, смялей, за ўсе магчымыя далягалыды! — гэты настрой цяпер крапае сэрца старога і недаверлівага жыхара XXI стагоддзя змяшаным настальжы-кактэйлем.

Дарожныя замалёўкі яшчэ цікавыя і тым, што гэта — кухня мастака, яго творчая лабараторыя. Тут бачны імгненныя, спонтанныя ўражанні, самы першы, непасрэдны погляд на свет, які яшчэ не зведаў суровай фільтрацыі, пошукі, пераробак, характэрных для работы над вялікай карцінай. Раннія малюнкi і накіды Л.Шчамялёва пашыраюць уяўленне аб пошуках ім свайго стылю і творчай манеры. Уласна кажучы, выстаўка і адлюстроўвае час, калі ён цалкам авалодаў уласным “голосам” у выяўленчым мастацтве.

Таяццяна БЕМБЕЛЬ,
дырэктар
Гарадской мастацкай
галерэі твораў
Л.Шчамялёва

Л.Шчамялёў. “Будапешт”.

Гэтая выстаўка, што адкрылася ў Нацыянальным мастацкім музеі, прысвечана памяці Лявона Баразны (1929 — 1972 гг.) — вядомага мастака, які з’яўляецца адным з папулярызатараў нацыянальнай тэматыкі ў беларускім выяўленчым мастацтве 1960-х гадоў.

Першапраходзец: ад узору да гравюры

Ён першым сярод беларускіх творцаў пачаў запісваць узоры ткацтва з нацыянальнай арнаментыкай, складаючы і сістэматызуючы асаблівасці народнага строю Гродзеншчыны, Віцебшчыны, Міншчыны, Мазыршчыны, Брэстчыны. Работа метадыстам у абласным Доме народнай творчасці ў Гродне спрыяла яго цеснаму супрацоўніцтву з народнымі ансамблямі песні і танца. Спадчыну яго творчай дзейнасці складаюць касцюмы для Гродзенскага ансамбля песні і танца “Нёман”, Смаргонскага ансамбля песні і танца імя М.К. Агінскага, Навагрудскага ансамбля песні і танца “Свіцязь”. Вынікам плённай працы мастака з’яўляецца стварэнне беларускага сцэнічнага касцюма з каларытнымі рэгіянальнымі асаблівасцямі арнаменту з мудрагелістых перапляценняў геаметрычных і раслінных матываў.

Л.Баразна. Узор рэканструкцыі беларускага народнага строю.

У 1958 — 1960 гг. Л.Баразной былі падрыхтаваны альбомы “Беларуская народная вопратка”, “Беларускі народны арнамент Палесся”, “Тканіны Гродзеншчыны”. Сапраўднай падзеяй у гісторыі савецкага скарыназнаўства другой паловы XX стагоддзя з’яўляецца ягоны альбом “Гравюры Францыска Скарыны”, выдадзены ў 1972 г. і перавыдадзены ў 1990-м.

Нястрыманая душа творцы заклікала яго да новых падарожжаў, да вырашэння розных, часам складаных, праблем. Па сваёй патрыятычнай, пазнаваўчай, творчай дзейнасці ён ува многім быў дадобны да папярэдніка — Язэпа Драздовіча.

Выстаўка, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння Леаніда Баразны, сведчыць аб шырокім прызнанні мастака — першапраходца і даследчыка. Дарэчы, у пастаяннай экспазіцыі музея знаходзіцца яго эскіз вітража “Беларуская казка”, у фондах музея — серыі графічных замалёвак з наттуры і пейзажы.

Людміла НАЛІВАЙКА,
кандыдат мастацтвазнаўства

Адраджэнне і развіццё сяла: самадастатковасць аддзела культуры

Напярэдадні маёй камандзіроўкі ў Буда-Кашалёўскі раён у рэдакцыю патэлефанаваў дырэктар аднаго з СДК. З якога ён раёна і хто па прозвішчы, так і не паведаміў. Зазначыў толькі, што з Гомельшчыны, а іншая “дэталізацыя”, маўляў, — толькі на шкоду ягонаў кар’еры. Сутнасць ананімнай “споведзі” зводзілася да аднаго: цяжка “ідзе” план па аказанні платных паслуг, на сённяшнія платныя канцэрты, якія яшчэ ўчора былі бясплатнымі, вяскоўцы ісці не жадаюць. Натуральна, не мог не запытацца ў суразмоўцы: “Чаму ж раней не схамянулі ды не зацікавілі спажываюць культуры якасцю мерапрыемстваў? Мо не вучаць вас гэтаму ў раёне?” — “Ды не, іншым разам і па два разы на месяц збіраюць, а зрухаў — амаль ніякіх... Вы пра гэта напішыце”. Гэта і раблю, бо сітуацыя ў шэрагу рэгіёнаў, на мой погляд, — даволі няпростая. На апошнім годзе рэалізацыі Дзяржпраграмы па адраджэнні і развіцці сяла на балючую кадравую праблему накладваюцца хібы матэрыяльнай базы і, адпаведна, — якасці культасветных мерапрыемстваў. Усё гэта, у той ці іншай меры, датычыцца, па словах начальніка ўпраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Дзмітрыя Чумакова, і сферы культуры Буда-Кашалёўскага раёна. РДК у райцэнтры знаходзіцца ў аварыйным стане, цягам некалькіх гадоў вядзецца рэкан-

струкцыя будынка пад краязнаўчы музей. Яшчэ колькі гадоў таму 11 устаноў культуры рэгіёна ўзімку не ацяпляліся. На сённяшні дзень такім застаетца толькі Бацуньскі СДК, дзе завяршаецца ўзвядзенне кацельні. У чатырох устаноўках з 67 — пачное ацяпленне. У адпаведнасці з названай дзяржаўнай праграмай здадзена 8 аграгарадкоў. У двух з іх — “Камунар” (2005-га года), “Уваравічы” (2007-га) — і па сёння рамантуюцца дамы культуры. Сёлета аграгарадкамі стануць яшчэ чатыры вёскі. Усё гэта, неаспрэчна, вымагае напружанай працы аддзела культуры. Балазе шэраг устаноў культуры на сяле знаходзяцца на балансе сельскагаспадарчых арганізацый, сям-там ужо зроблены бягучы рамонт. Але рамонт, па справядлівай заўвазе старшыні мясцовага райвыканкама Аляксандра Грыгарэнкі, — працэс няспынны. Як, дарэчы, і прафарыянтацыя, вучоба кадраў. Пытанне таксама больш чым надзённае, бо са 145 творчых работнікаў сферы 35 з’яўляюцца “практыкамі” без спецыяльнай адукацыі. Ва ўстаноўках культуры працуюць паштальёны, ветэрынары, асемянатары. Хіба ж дзіва, што з 67 арганізацый культуры ў 12-ці не справіліся з выкананнем леташняга плана па аказанні платных паслуг? Словам, праблем сацыякультурнага кшталту ў раёне — больш чым дастаткова.

васці. Калі казаць пра матэрыяльную базу сельскай культуры, дык асноўную стаўку зрабілі, натуральна, на цэнтральныя сядзібы, на тыя вёскі, дзе насельніцтва засталася.

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Мы сёння ў Губічах пра гэта размаўлялі. Быццам і вялікая вёска — 800 жыхароў, а на дыскатэках моладзі — не больш за два дзесяцікі. Прэтэнзія жа да мясцовых работнікаў культуры — аніякіх: планы выконваюць, аўтарытэтам карыстаюцца.

шукваць магчымасці для далейшага руху наперад. Натуральна, год гэты лёгкім ні для кога з нас не будзе. Не забывайце, што для завяршэння рамонтных устаноў культуры ў аграгарадках папярэдніх гадоў здачы нам патрэбна, як мінімум яшчэ два мільярды рублёў. З улікам набыцця новых клубных крэслаў і “адзення” сцэн.

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Мы зробім усё для таго, каб не падмануць давер людзей. А аб-

Свая “гліна”

Як падтрымаць работнікаў за кошт пазабюджэтных сродкаў?

Яўген РАГІН:

— Давайце прааналізуем ход выканання Дзяржпраграмы па адраджэнні і развіцці сяла. Сацыякультурных агрэхай не застанецца?

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Самым плённым быў мінулы год. На пяці аб’ектах распачалі актыўнае будаўніцтва. На дзевяцце да ладу ГДК у аграгарадку “Уваравічы” спатрэбіцца, праўда, яшчэ 600 мільёнаў, але справа гэтая — рэальная.

Райвыканкамаўская “лятушка” з “К”

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Словам, установы культуры ў самых праблемных нашых аграгарадках “Уваравічы”, “Камунар” будуць сёлета прыведзены ва ўзорны парадак.

Яўген РАГІН:

— А колькі грошай трэба на тое, каб вёскі Негаўка, Плазаўка, Мікалаеўка і Рагін набылі ў культурным плане статус аграгарадкоў?

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Выдаткавалі мільярд. Падобраму, дык на кожны з гэтых культурных аб’ектаў патрэбна такая сума. Але жаданні з магчымасцямі не заўжды супадаюць.

Яўген РАГІН:

— Як выкручвацца будзеце?

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Вайна манёр пакажа. Асвоілі мільярд — будзем вы-

ласное ўпраўленне культуры заўжды нас у гэтым падтрымлівала і падтрымлівае.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Ва Уваравічах, скажам, у школе — 300 дзяцей, амаль 200 з іх — выхаванцы мясцовага Дома дзіцячай творчасці, займаюцца харэаграфіяй, вывучаюць народныя рамёствы. Яны ж — і патэнцыйныя наведвальнікі СДК, які цяпер рамантуюцца. Тое ж самае магу сказаць і пра іншыя ўзроставаыя катэгорыі нашых сельскіх спажываюць культуры.

Так што, здача Дома культуры ў кожным з аграгарадкоў — падзея знакавая. І крызіс тут — не перашкода.

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Культура, зрэшты, іміджаўтваральная для кожнага з рэгіёнаў.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Іміджаўтваральная для раёна і жывёлагадоўля можа быць, калі ёсць чым пахваліцца, канешне. Ды, пагаджаюся, культура — лёсайтваральная. Быў, да прыкладу, летась на атэстацыі ў аблвыканкаме. Думаў, шчыра кажучы, што ўся гаворка пра эканоміку пойдзе, пра сельгасвытворчасць, будаўнічую галіну. Так, гэтыя пытанні былі грунтоўна абмеркаваны. Але вялікі адрэзак часу заняла гутарка з губернатарам пра нашу культуру: “А чаму ў вас так мала народных самадзейных калектываў? Чаму няма ніводнага ўзорнага дзіцячага? А кадравы склад у сферы культуры з якой прычыны такі кепскі?” Цалкам згодны з такой пастановай праблем, таму і патрабаванні да аддзела ку-

Народ пытаецца і прапануе

“Няўжо моладзь мы згубілі?”

Традыцыйнае апытанне жыхароў раёна правёў у горадзе і ў трох вёсках, у якіх паспеў пабываць за час камандзіроўкі. Як і заўжды, меркаванні на конт сацыякультурнага развіцця пачуў разнастайныя — і станоўчыя і адмоўныя, — але неаб’якавыя па стаўленні да сённяшняга і заўтрашняга дня рэгіянальнай культуры. І яшчэ раз пераканаўся, што яе спажывец ніколі не памыляецца.

Супрацоўніца аднаго з райвыканкамаўскіх аддзелаў:

— Сорамна, канешне, што і РДК у нас з-за аварыйнасці не працуе (усе мерапрыемствы ў кінатэатры праходзяць), і музея пакуль няма. Зразумела, крызіс фінансавыя ўліванні спыніў... Затое якая шыкоўная ў нас карцінная галерэя! Праўда, і яна, на мой погляд, напоўніцу не выкарыстоўваецца. Толькі надаўна тут пачалі ладзіць дэфіле мод ды шлюбныя абрады. А галерэя, як думаецца, павінна стаць гарадскім культурным цэнтрам — і шматлюдным, і прыбытковым.

Пенсіянер з вёскі Губічы, якая летась стала аграгарадком:

— СДК нашым кіруе Пётр Белянок. Сур’ёзны мужчына, бо здолеў справу наладзіць: канцэрты заўжды цікавыя. Шмат карысці, лічу, і ад бібліятэкара Кацярыны Семіход: краязнаўствам з дзецьмі сур’ёзна займаецца. Хто з моладзі, да прыкладу, цяпер ведае, што месцейка над рэчкай Чаромхай называецца “Зайцавы дуб”, бо паўстагоддзя таму старшыня калгаса імя Энгельса Рыгор Заяц добраўпарадкаваў дубовы гай пад адпачынак для калгаснікаў? Дзякуючы бібліятэкарцы, гэтая памяць і па сёння жыве... Увогуле, дзве установы жывуць дружна, адным клопатам, дзеляць будынак з

канторай сельскагаспадарчай арганізацыі, нядаўна ў сябе грунтоўна правялі рамонт. Праўда, фасад застаўся неўпарадкаваным, але за яго рамонт гаспадарка адказвае... Ды не гэта хвалюе. На дыскатэкі максімум два дзесяцікі маладых людзей збіраецца. А больш у нас і няма! У адзіным нашым народным ансамблі “Губічанка” — таксама амаль спрэс пенсіянеры. Няўжо моладзь мы згубілі беззваротна?

Старшакласнікі вёскі Чабатовічы:

— Плаціць за дыскатэку паўтары тысячы рублёў ніколі не шкада, бо танцы ў нас цікава праходзяць, кожны такі вечар — тэматычны. Заслуга — дырэктара СДК Алены Шаўчэнка. Яна ў нас і дэпутат райсавета, і клубнік з выдумкай. Абавязкова паглядзіце, які шыкоўны музей яна зрабіла на другім паверсе Дома культуры! Ужо 15 гадоў як платныя паслугі ўваля і народ прывучыла, што якасць мерапрыемства трэба абавязкова аплачваць. Дый кожны з нас пераканаўся, што гэта і вяскоўцам выгадна: за апошнія тры гады Алена Паўлаўна дзесьці пяць мільёнаў пазабюджэтных даходаў выкарыстала на абнаўленне музычнай апаратуры. Таму і якасць танцаў — класная... Канешне, фасад СДК абнаўляць трэба неадкладна. Але, урэшце, не форма для нас галоўная, а — змест.

Настаўніца агульнаадукацыйнай школы пасёлка Уваравічы, які ў 2007 годзе стаў аграгарадком:

— Наш СДК пачалі рамантаваць у 2007 годзе, бо вёску тады планавалі пераўтварыць у аграгарадок. Пераўтварылі. Але грошай, наколькі ведаю, хапіла толькі на рамонт даху. Цяпер вядзецца другі этап работ унутры будынка. Асвоена на гэта будзе — я пыталася — аж паўмільярда рублёў. Памяшканне атрымліваецца суперсучасным, але занадта ўжо доўгім рамонт аказваўся. Клубнікі, безумоўна, без справы не сядзяць: усё свае мерапрыемствы ў нашай школе ладзяць. Але ці пасуе гэта аграгарадоцкаму статусу?

Старшыня Буда-Кашалёўскага райвыканкама Аляксандр Грыгарэнка без прамаруджвання пагадзіўся абмеркаваць усё гэтыя праблемныя нюансы, што тармозяць сацыякультурнае развіццё рэгіёна. Колькі слоў пра кіраўніка раёна, які заступіў на гэтую пасаду ў 2008-м. Малады (няма і сарака), лічбамі і фактамі, што тычацца сферы мясцовай культуры, аперыруе волна, прафесійна і крытычна. Аграрый, па-добраму амбіцыйны і артыстычны: на абласным конкурсе кіруючых работнікаў арганізацыі ўладаў дыпламам I ступені ў намінацыі “Вакальна-інструментальны ансамбль” быў ушанаваны гурт “Прагнозы паказчык”, лідэрам якога стаў... Аляксандр Грыгарэнка, а ягоныя намеснікі з гэткай жа віртуознасцю падпявалі ды падыгрывалі ў літаральным сэнсе слова. Як падаецца, характарыстыка для старшыні новай генерацыі досыць паказальная...
Натуральна, у “лятуццы”, якую чарговы раз зыніцыявала “К”, прыняла ўдзел начальнік аддзела культуры Буда-Кашалёўскага райвыканкама Таццяна Бурнышава, што займае гэтую пасаду з 2006-га.

Яўген РАГІН:

— Аляксандр Віктаравіч, начальнік абласнога ўпраўлення культуры Дзмітрый Чумакоў не прыхаваў, што Буда-Кашалёўскі раён у плане развіцця культуры ў “сярэдніх” ходзіць, а па стане матэрыяльна-тэхнічнай базы — ці не апошні ў рэспубліцы. Маўляў, вырашэнне пэўных стратэгічных пытанняў пакідала жадаць лепшага яшчэ гадоў дваццаць таму. Цяжка спадчына дасталася?

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Калі прыйшоў на гэтую пасаду, адразу ж запытаў у кожнага з намеснікаў: “Ці ёсць у нас на сёння галіна, якой можна пахваліцца?” Практычна нічога станючага ад іх тады не дачакаўся. Аб’ехаў усё сам, пераканаўся, што работы — цераз край. Не хачу сцвярджаць, што не вялася яна, але не хапіла, як думаецца, плана-

СДК аграгарадка “Крыўск”.

льтуры падвоіў.

Яўген РАГІН:

— А колькі ў вас, дарэчы, народных калектываў?

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Сем фальклорных, што займаюцца захаваннем нашых абрадаў і песенных традыцый. Не ўзабаве народным стане і васьмы.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— А насельніцтва ў раёне — аж 37 тысяч. Мала, на мой погляд, знакавых яркіх самадзейных ансамбляў, якія сталі б творчымі візітоўкамі рэгіёна.

Яўген РАГІН:

— Функцыю такой візітоўкі, напэўна, выконвае пакуль мастацкая галерэя ў вашым райцэнтры, якая, без перабольшання, сапраўды яркая...

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Краязнаўчы музей вось будзем

вось на чым хачу спыніцца. Матэрыяльная база (парадаксальная рэч!) заўжды будзе крыху слабаватай. Час — несупынны, патрабаванні на вачах мяняюцца, так што база заўжды будзе патрабаваць удасканалення. Але не ўсё адразу. На жаль, не можам пакуль адначасова і рамонтныя весці, і набываць апаратуру, абсталяванне для клубу. Буда-Кашалёўшчына на 70 працэнтаў датуецца дзяржавай... Але не толькі пра сцены варта дбаць, але і пра душы людскія. І тут аддзел культуры, натуральна, у першых шэрагах павінен быць.

Яўген РАГІН:

— І тут на парадку дня паўстае пытанне кадравы дэфіцыту. Вы ж і сельскіх работнікаў зарабляць вучыце, і семінары адпаведныя

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Са 145 творчых работнікаў у нас 35 — практыкі, 18 з іх сталі за вочнікамі.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— А мэтавікоў колькі?

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Два.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Змяняць трэба кадравую палітыку! Шукаць людзей у сябе, распачынаць гэтую работу з малодшых класаў, выхоўваць на асабістым прыкладзе, вучыць. Тады і не будуць спаць у шапку!

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Прафарыентацыю вядзём у школах. Але не заўжды яна эфектыўная, бо, натуральна, уплыў на выбар прафесій дзяцей аказваюць іх бацькі. Маўляў, культасветны хлеб не надта лёгкі і прыбыт-

Дэталі да агульнай карціны

Прынцып дэфіле

Мастацкая галерэя імя народнага мастака СССР, прафесара, акадэміка жывапісу і Героя Сацыялістычнай Працы Яўсея Маісеенкі ўрачыста адкрылася ў Буда-Кашалёве жнівеньскімі днямі 2007 года. Такім чынам колішні старшыня мясцовага райвыканкама Мікалай Краўчанка ўшанаваў памяць аб слынным земляку. Галерэя ўзводзілася метадам народнай будоўлі.

Як жа цяпер выкарыстоўваецца гэты адмысловы аб'ект? Паводле меркавання начальніка аддзела культуры Таццяны Бурнышавай, — без належнай эфектыўнасці. План па аказанні платных паслуг летасі выкананы, але 2 мільёны рублёў — не мяжа. Сёлета тут распачалі правядзенне шлюбных абрадаў, дэфіле мод, жывапісных майстар-класаў для навучэнцаў ДШМ раёна. Усё гэта, як паказала практыка, арганічна спалучаецца з наладжаннем выставак, дзе прадстаўляюцца творы жывапісцаў з Добруша, Рагачова, Рэчыцы, Гомеля.

для кадравай палітыкі рэгіёна

У час райвыканкамаўскай "лютчкі" з "К": старшыня Буда-Кашалёўскага райвыканкама Аляксандр Грыгарэнка і начальнік аддзела культуры Таццяна Бурнышава.

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Гатова і праектна-каштарысная дакументацыя на капітальны рамонт РДК.

Яўген РАГІН:

— Культурную палітыку сялу горад, неаспрэчна, павінен дыктаваць. Але і ў горадзе, як бачна, клубок праблем...

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Музей, як калісьці і мастацкую галерэю, узводзім метадам народнай будоўлі... Тут

ладзіце, і меры матэрыяльнага пакарання ўвялі, а 12 устаноў з планама пазабюджэтай дзейнасці не справіліся.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Вось пра гэта і старшыня аблвыканкама мне казаў на атэстацыі. Ці ж можа чалавек з зоатэхнічнай адукацыяй адказваць на пасадзе дырэктара СДК за якасць сучаснай сельскай культуры? А ў нашай галіне — ледзь не траціна такіх.

ковы. Хоць інфармацыйны банк таленавітай моладзі ў нас ёсць.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— 3 гэтай уласнай, сваёй "гліны" і трэба "ляпіць" творчых асоб... Ёсць у нас у Рагіні такая асоба, што без шыкоўнай матэрыяльнай клубнай базы здолела павесці за сабой вяскоўцаў.

Яўген РАГІН:

— Тое ж мы і ў Губічах бачылі, у Чабатовічах.. Але гаворка — пра тых, якія спяць, план не выконваюць, людзей крэатывам не здзіўляюць. Раён, у цэлым, з леташнім планам справіўся. Але больш за дзесятак устаноў бездапаможным аказаўся. Не паспрыяла нават і сістэма дэпрэміравання, калі скажам, выконваеш заданне на 60 працэнтаў, а 40 працэнтаў прэміяльных налічваецца.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Па выніках леташняга паўгоддзя літаральна ўся сфера культуры раёна на планавы паказчык не выходзіла. Давялося "гайкі" падкруціць. Ды не ў пакаран-

нях справа: ініцыятывы не хапае, творчай перспектыўнай думкі. Сёлета мы ўвядзём новыя клубы, што дасць цудоўную магчымасць для пашырэння пазабюджэтай дзейнасці. Але ў нас аўтаклуб ёсць, які, на мой погляд, недастаткова эфектыўна выкарыстоўваецца. Шлюбныя абрады на платнай аснове слаба ўводзяцца... Рэзідэнцыя Дзеда Мароза ў вёсцы Смычок — цудоўны прыклад творчай ініцыятывы, рэалізацыя якой дае прыбытак.

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Са снежня па студзень чатыры з паловай мільёны заробілі.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Але далей ісці трэба, думаць, шукаць... Раён наш, да прыкладу, дубровамі калісьці славіўся, унікальныя дрэвы засталіся, па 400 гадоў узростам...

Яўген РАГІН:

— Нам у Губічах пра Зайцавы дуб расказвалі...

Яўген РАГІН:

— Мы сёння казалі пра не надта салодкі хлеб культуротніка. А што трэба зрабіць, каб стаў ён прывабным для нашай моладзі?

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Выйсце тут, бадай, адзінае: калі СДК заробіць, скажам, 10 мільёнаў у месяц, дык трэба, каб працэнтаў сорок з гэтай сумы пайшло на павелічэнне заробкаў супрацоўнікаў устаноў. Тады кожны пачне лічыць, думаць, шукаць, знаходзіць, а не спаць у чаканні вучобы, падказкі, грашовай і метадычнай дапамогі. Іншых стымуляў я не бачу... Да галерэі нашай вярнуся. Сучасная, утульная, яркая. Але план таксама хранічна не выконвала за паўгоддзе. А што перашкаджала?

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Цяпер у дзяўчат тамтэйшых шмат перспектыўных задум па пашырэнні пазабюджэтай дзейнасці.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Паўтаруся: толькі пазабюджэтыя сродкі дадуць нам магчымасць і маладога спецыяліста на першых парах падтрымаць, і ўласны заробак павялічыць, і новую тэхніку для клуба ці бібліятэкі набыць.

Яўген РАГІН:

— У Чабатовіцкім СДК за тры гады 5 мільёнаў пазабюджэтных рублёў выкарыстана на набыццё новай дыскатэчнай апаратуры...

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— Усё правільна: трэба вучыцца самастойнасці.

Таццяна БУРНЫШАВА:

— Я згодная: пазабюджэтную дзейнасць нам трэба няўхільна пашыраць. Але замінае штодзённы кантроль за будаўнічымі работамі. Як я лічу, не нашы гэта функцыі. Наша справа — развіццё творчасці, творчай думкі, павышэнне якасці культурнага абслугоўвання.

Аляксандр ГРЫГАРЭНКА:

— А я кажу, што і пра сцены цяпер неабходна дбаць, і пра душы.

**Яўген РАГІН, наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Буда-Кашалёўскі раён — Мінск
Фота аўтара**

Фасад Чабатовіцкага СДК патрабуе рамонт.

Дэталі да агульнай карціны

Ці стане выгадным Зайцавы дуб?

Бібліятэкар з аграгарадка "Губічы" Кацярына Семіход распавяла пра згаданую ўжо знакамітую дуброву, дзе аддзел культуры мяркуе зрабіць зону адпачынку з прадастаўленнем шырокага спектру культурных платных паслуг.

Кацярына Семіход збіраецца прыняць у рэалізацыі гэтага праекта самы чынны ўдзел. План платных паслуг заўжды выконвае, лічыць гэта справай выгаднай, бо заўжды мае вольныя грошы на ўзорнае ўтрыманне "кніжнай" гаспадаркі. А краязнаўчыя здабыткі мясцовага аб'яднання "Губічы" прапагандуе сярод мясцовай дзяты з дапамогай знакамітай ужыта ў ўсёй вёсцы гульні "Поле цудаў".

А.Нахімчук. "Рака ўзімку".

На пачатку лютага ў Музеі-сядзібе "Пружанскі палацык" адкрылася новая выстаўка — "Зімовая пастараль" мясцовага мастака Алега Нахімчука.

Прадстаўленыя на выстаўцы карціны напісаны ў жанры зімовага пейзажа. Гэта сапраўдная пастаральная сім-

Пастаральная сімфонія

фонія нашай сельскай прыроды. У кожнай каляровай нотцы адчуваецца жаданне аўтара супрацьпаставіць гарадскую шумную мітусню чыстай і блізкаму да цнатлівай прыроды вясковаму жыццю.

Карціны раскрываюць дзіўную здольнасць майстра маляваць далікатнымі мазкамі і лёгкасць аксамітнага снежнага покрыва, і празрыстасць замёрзлай вады, і калючы водар марознай ранняй, і пакутліваю бясонцаў зімовай ночы.

Гэта чацвёртая персанальная выстаўка Алега Нахімчука, якую можна будзе паглядзець у "Пружанскім палацыку" да канца лютага.

Юрый ЗЯЛЕВИЧ,
дырэктар Музея-сядзібы
"Пружанскі палацык"

Вам сумна? Прыходзьце да нас!

Што вы робіце дома доўгімі вечарамі? Тэлевізар надакучыў аднастайнасцю. Ад доўгага чытання баляць вочы. Сумна?.. І так — штодзень?

А вось у нас, у Рассветаўскім доме культуры, не сумна. Для кожнага знойдзем хвілінку, каб пагутарыць, выслухаць, параіць... Раз у месяц, па традыцыі, збіраецца "Клуб цікавых сустрэч". Кіруе ім дырэктар ДК Наталля Папок. Тут ладзяцца забавляльныя праграмы, тэматычныя вечары, чайныя цырымоніі, размовы за "круглым сталом"... А якія байкі пры гэтым чытае кіраўнік гурткавай работы Ала Каладзінская! А якія песні спявае мастацкі кіраўнік ДК Іван Налівайчык! Словам, пад духмяны чай ды ў сяброўскім коле доўгія зімовыя вечары пралятаюць увобмірг!

Зрэчас такія вечары вяду я. А каб нашы дзеткі не сумавалі, кірую Клубам дзіцячай творчасці

"Маленькая краіна": збіраемся ў "кніжным доме", мае сябры-выхаванцы разгадваюць красворды, малююць, чытаюць, проста гуляюць ці "сакрэтначаюць". Але ўсе яны без выключэння сілкуюцца творчасцю, што пануе ў нашай установе.

Вам усё яшчэ сумна? Прыходзьце да нас!

Ірына ЦЫГАН,
бібліятэкар першай катэгорыі
Рассветаўскай сельскай
бібліятэкі Клецкага раёна
На здымку: удзельнікі КДТ
"Маленькая краіна" за працай.

Каб прымерыць "Вясновы звон" ...

За актыўную творчую дзейнасць, прафесіяналізм і майстэрства ў 2004 г. калектыву было прысвоена званне "народны".

Вынікам работы народнай дзіцячай студыі мастацкай творчасці сталі шэраг калекцый адзення, выкананых у тэхніцы саломкапляцення і роспісе па тканіне: "Вясновы звон", "Славянчак", "Модніца", "Берагіня", "Матэрыкі", "Бусы". Усе яны нясуць нацыянальны каларыт.

"Чарадзейка" заўсёды ўдзельнічае ў раённых, абласных і рэспубліканскіх мерапрыемствах. Студыя неаднаразова прызнавалася пераможцай розных конкурсаў і фестываляў за вялікую работу па распрацоўцы ўнікальных калекцый у нацыянальным стылі, навізну і арыгінальнасць.

Людміла СТАЎСКАЯ,
дырэктар Дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў
Горкі
На здымку: адна з калекцый "Чарадзейкі".

Дзесяць гадоў таму на базе Дзіцячай школы мастацкіх рамёстваў распачала сваю дзейнасць дзіцячая студыя мастацкай творчасці "Чарадзейка", якая спецыялізуецца на вырабах калекцый эксклюзіўных касцюмаў.

У студыі ў вольны ад заняткаў час займаюцца 28 актыўных і здольных дзяўчат ва ўзросце 6 — 17 гадоў. Са студыйцамі працуюць харэограф Святлана Гайдаш і майстар па саломкапляценні Наталля Крупская.

"Каплан з Рагачова"

Анатоль Львовіч Каплан — ураджэнец Рагачова. Усе знаёмыя так і называлі яго: "Каплан з Рагачова". Ён рабіў літаграфіі паводле твораў Шалом Алейхема, ствараў карціны на іншыя тэмы і сюжэты. Некаторыя мастацтвазнаўцы параўноўвалі яго з Маркам Шагалам.

Так атрымалася, што слышны мастак Анатоль Каплан мала вядомы ў нас, на радзіме, але за мяжой яго работы выстаўляліся ў лепшых музеях. Нарадзіўся ён у 1902 г., жыў у Санкт-Пецярбургу, памёр у 1980-м.

У 2007 г. сябры мастака перадалі ягоныя карціны з Дрэздэна ў Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь. Сярод гэтых работ ёсць серыя

афортаў "Успаміны аб Рагачове", у якой адлюстраваны побыт гараджан, адчуваюцца лірычныя настроі, глыбокія перажыванні мастака. А альбом з аўтографам мастака захоўваецца ў Рагачоўскім музеі народнай славы.

Нядаўна дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея краіны У.Пракапоў перадаў ды-

рэктару нашага музея Андрэю Чарняўскаму адну з работ Анатоля Каплана і выказаў спадзяванне, што Рагачоў зойме належнае месца сярод беларускіх цэнтраў мастацкай культуры.

Міхась КАВАЛЁЎ
Рагачоў

А.Каплан. "Рагачоў, Быхавская вуліца. 1928 г."

ЗАЦВЕРДЖАНА
Распараджэнне Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь
31.12.2009 № 358рп

РАШЭННЕ
Савета спецыяльнага фонду Прэзідэнта
Рэспублікі Беларусь па падтрымцы
таленавітай моладзі

29 кастрычніка 2009 г. ■ пратакол № 2 г. Мінск
(Працяг. Пачатак у №№ 4 — 7 за 2010 г.)

прадстаўнікам моладзі —

у памеры 595 тыс. рублёў кожная

ДАНЧУК Аляксандры Анатолеўне — навучэнцы дзіцячай школы мастацтваў № 3 г. Гомеля, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ЖАРЫНАЙ Кацярыне Ігараўне — навучэнцы ўстановы пазашкольнага выхавання і навучання "Дзіцячая музычная школа № 12" г. Мінска, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

КНЯЗЕВАЙ Вользе Ігараўне — навучэнцы дзіцячай музычнай школы № 1 імя Л.П. Александровскай г. Мінска, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ЛЕУЧАНКА Алене Мікалаеўне — навучэнцы ўстановы адукацыі "Магілёўская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў", лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом II ступені (Беларусь, 2009 год);

ПРАКАПЕНКА Дар'і Дзмітрыеўне — навучэнцы ўстановы пазашкольнага выхавання і навучання "Дзіцячая музычная школа № 11" г. Мінска, лаўрэату II прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

ЦЕЛЯПНЁВУ Кірылу Сяргеевічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі "Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі", лаўрэату Усерасійскага конкурсу юных выканаўцаў на духавых і ударных інструментах імя У.М. Блажэвіча (Расія, 2009 год);

ЦЫМБАЛАВАЙ Юліі Аляксандраўне — навучэнцы ўстановы адукацыі "Гомельскі дзяржаўны каледж мастацтваў імя Н.Ф. Сакалоўскага", лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом II ступені (Беларусь, 2009 год);

прадстаўнікам моладзі —

у памеры 700 тыс. рублёў кожная

ГРЫШКОВАЙ Алісе Сяргееўне — навучэнцы ўстановы адукацыі "Гомельскі дзяржаўны каледж мастацтваў імя Н.Ф. Сакалоўскага", лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом I ступені (Беларусь, 2009 год);

МАКАРЫЧУ Яраславу Міхайлавічу — навучэнцу дзіцячай музычнай школы № 1 імя Л.П. Александровскай г. Мінска, лаўрэату I прэміі Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча (Беларусь, 2009 год);

СЛАБАДСКОЙ Марыне Аляксандраўне — навучэнцы ўстановы адукацыі "Віцебскае дзяржаўнае музычнае вучылішча імя І.І. Сяляцінскага", лаўрэату Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І.І. Жыновіча, дыплом I ступені (Беларусь, 2009 год).

3. Прысудзіць у 2009 годзе заахвочвальныя прэміі з урочэннем пасведчання спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі:

прадстаўнікам моладзі —

у памеры 525 тыс. рублёў кожная

АЎРАМЧЫКУ Аляксандру Іванавічу — навучэнцу дзяржаўнай установы адукацыі "Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі", лаўрэату XV Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў "Яўгеній Кока", дыплом II ступені (Малдова, 2009 год);

АРЦЮХУ Ягору Аляксеевічу — навучэнцу дзіцячай мастацкай школы аддзела культуры Баранавіцкага гарвыканкама, лаўрэату IV Міжнароднага конкурсу дзіцячага малюнка "На сваёй зямлі", дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

АТРОШЧАНКА Юліі Вялянцінаўне — навучэнцы дзіцячай школы мастацтваў № 3 аддзела культуры Мазырскага райвыканкама, лаўрэату VI Міжнароднага фестывалю юных талентаў "Зямля пад белымі крыламі", дыплом I ступені (Беларусь, 2009 год), лаўрэату I прэміі XVIII Міжнароднага фестывалю маладых выканаўцаў сучаснай украінскай песні "Маладая Галічына-2009" (Украіна, 2009 год);

БАКАНАВАЙ Настассі Вячаславаўне — навучэнцы Слуцкай дзіцячай музычнай школы, лаўрэату X Міжнароднага музычнага конкурсу "Сіняя птушка", дыплом III ступені (Украіна, 2009 год);

БАРБАШУ Максіму Аляксандравічу — навучэнцу Дзяржынскай дзіцячай школы мастацтваў, лаўрэату VIII Міжнароднага музычнага фестывалю дзяцей і моладзі "Чэшская казка-2009", дыплом II ступені (Чэхія, 2009 год);

БЕЛАЙ Вользе Вячаславаўне — навучэнцы Светлагорскай дзіцячай школы мастацтваў, лаўрэату IX Міжнароднага фестывалю-конкурсу дзіцячага і юнацкага выканальніцкага майстэрства "Акорды Хорціцы", дыплом III ступені (Украіна, 2009 год);

БЯЛОВАЙ Алене Уладзіміраўне — навучэнцы дзіцячай музычнай школы № 3 г. Гомеля, лаўрэату IV Міжнароднага імя М.М. Калініна дзіцячага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах "Мяцеліца", дыплом III ступені (Расія, 2009 год);

БЯЛЯСАВАЙ Дар'і Андрэяўне — навучэнцы дзяржаўнай установы адукацыі "Гімназія № 1 г. Горкі", лаўрэату VI Міжнароднага конкурсу "Музычная хваля", дыплом I ступені (Расія, 2009 год);

БРЫЛЁВАЙ Аляксандры Ігараўне — салісты дзіцячай вакальнай групы "До мажор" Цэнтра культуры і вольнага часу аддзела культуры Кармянскага райвыканкама, лаўрэату VI Міжнароднага фестывалю юных талентаў "Зямля пад белымі крыламі", дыплом II ступені (Беларусь, 2009 год);

БУТОМЕ Юліі Дзмітрыеўне — навучэнцы ўстановы культуры "Магілёўская дзяржаўная дзіцячая школа мастацтваў № 2 імя М.Н. Салдатава", лаўрэату IX Міжнароднага фестывалю дзіцячай творчасці "Залатая пчолка", дыплом I ступені (Беларусь, 2009 год);

ВЕСЯЛОЎСКАМУ Віталю Аляксандравічу — студэнту ўстановы адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі", лаўрэату XV Міжнароднага конкурсу маладых выканаўцаў "Яўгеній Кока", дыплом I ступені (Малдова, 2009 год);

ВЯЛЬ Аліне Генадзеўне — навучэнцы дзіцячай мастацкай школы г. Брэста, уладальніцы Гран-пры V Міжнароднай выстаўкі "Настаўнік — вучань-2009" (Беларусь, 2009 год), уладальніцы прэміі за выдатныя дасягненні XV Сусветнай дзіцячай мастацкай выстаўкі-біенале (Японія, 2009 год);

ГАЧКО Іллі Міхайлавічу — навучэнцу Ляхавіцкай дзіцячай школы мастацтваў, лаўрэату IV Міжнароднага конкурсу дзіцячага малюнка "На сваёй зямлі", дыплом III ступені (Беларусь, 2009 год);

ГЛУШЭНЮ Яўгену Уладзіміравічу — навучэнцу Рэчыцкай дзяржаўнай школы мастацтваў, лаўрэату I Міжнароднага конкурсу "Кубак Еўропы", дыплом I ступені (Беларусь, 2009 год);

ГРЫШКАЎЦУ Яўгену Мікалаевічу — навучэнцу Рэчыцкай дзяржаўнай школы мастацтваў, лаўрэату II прэміі IV Міжнароднага конкурсу-фестывалю дзіцячага, юнацкага і маладзёжнага мастацтва "Закарпацкі эдэльвейс-2009" (Украіна, 2009 год).

(Працяг у бліжэйшых нумарах "Культуры".)

Напярэдадні Дня абаронцаў Айчыны карэспандэнты “К” пабывалі ў самым “паэтычным” падраздзяленні нашай арміі — роце ганаровай варты Мінскай ваеннай камандатуры Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. 17 лютага яна адзначыла 15 гадоў з дня заснавання. Між іншым, святкаванне гэтае адбывалася ў культурным кантэксце: урачыстасці прайшлі ў мінскім кінатэатры “Цэнтральны”, дзе вайскоўцаў, апроч усяго, чакаў і прагляд кінафільма. А ўвечары ў частцы адбыўся вялікі канцэрт.

Ды не толькі даце прысвечаны выезд нашых карэспандэнтаў у знакамитае падраздзяленне Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь. Сёння бадай ніводнае буйнамаштабнае дзяржаўнае мерапрыемства немагчыма ўявіць без выступлення роты ганаровай варты. Ды не проста выступлення — сапраўдны феерыі зладжаных рухаў, дакладнай вывучкі і высокага майстэрства. Ці не гэтымі ж словамі мы апісваем і факт мастацтва? І калі мільёны людзей ля тэлеэкранаў ды тысячы на месцы той ці іншай падзеі — прынамсі, на мерапрыемствах з удзелам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, ваенным парадзе, урачыстасцях у Палацы Рэспублікі, на сустрэчы высокіх гасцей краіны — назіраюць за гэтымі прафесіяналамі, дык вызначэнне іх працы, мабыць, толькі адно: дасканаласць.

Палкоўнік Анатоля Грыцаў.

“Цягнуць насок!” Паэтычна...

Ужо 15!

На пачатку — невялікае гістарычнае адступленне. Афіцыйна часам заснавання роты ганаровай варты як самастойнага падраздзялення лічыцца 1995-ы, але ж годам знакавым стаў 2003-і: менавіта тады яна атрымала асабістую падзяку Прэзідэнта краіны — за відовішчасць і прафесіяналізм пры правядзенні пляц-канцэрта ў Дзень Незалежнасці Рэспублікі Беларусь.

— Першы пляц-канцэрт, нягледзячы на тое, што доўжыўся ўсяго 10 хвілін, скарыў усіх, — расказвае камандзір роты ганаровай варты, капітан Дзмітрый Карповіч. — Пэўныя напрацоўкі былі, але іх трэба было “склеіць” у шоу. І гэта атрымалася: ніхто такога не чакаў...

Ужо на наступны год рота ажыццявіла больш маштабнае выступленне, запрасіўшы да ўдзелу ў пляц-канцэрте 3 ліпеня падраздзяленні пагранічных войскаў і войскаў МУС.

Пасля гэтага пляц-канцэрта ў 2004 годзе указам Кіраўніка дзяржавы была створана зводная рота ганаровай варты, у якую ўвайшлі пазаштатныя падраздзяленні пагранічных і ўнутраных войскаў і штатная рота ганаровай варты. Апошняя за час свайго існавання атрымала вялікую папулярнасць, ператварыўшыся з падраздзялення “ўнутранага карыстання” ў нацыянальны брэнд і гонар. Сведчаннем чаму — удзел у больш чым тысячы ўрачыстасцей, цырымоній за 15 гадоў службы.

— Сёння мерапрыемстваў, дзе прымае ўдзел рота ганаровай варты, становіцца ўсё больш, — кажа Дзмітрый Карповіч, — і гэта — вялікі гонар. Мяркую, калі сёння спытаць людзей нават на вуліцы пра нас, дзевяць з дзесяці адкажуць, што ведаюць нашу роту.

Цяжкасці навучання

Але ж перш чым прыйшла слава, былі дні цяжкай працы.

Хто ж сёння трапляе ў элітнае падраздзяленне і ці змяніліся за гэты час умовы прыёму?

Як высветлілася, планка заўсёды трымалася на высокім узроўні. Ваеннаслужачыя роты ганаровай варты мусяць быць высокага росту — ад 184 см, з правільнымі рысамі твару, статнымі, разумнымі, мець высокія маральныя якасці... Усе гэтыя патрабаванні дзейнічаюць і сёння.

Каб стаць сапраўдным “паэтам службы”, салдатам трэба прайсці, скажам, праз шматразовае шліфаванне тэхнікі. Аднак вынік заўжды апраўдвае сябе.

— Калі бачыш, як усё ў выніку атрымліваецца — гэта захоплівае! — гаворыць з імпэтам Дзмітрый Карповіч. — Я, прызнаюся шчыра, фанат свайёй роты, і надалей буду імкнуцца зрабіць усё, каб павялічыць яе славу.

— Служыць у нашай роце нялёгка, — дадае намеснік камандзіра роты па ідэалагічнай працы, капітан Дар’юш Астасевіч (ён — буйным планам на здымку першай паласы), — але тыя ж выпраўка, цяжкасці і мужнасць суправаджаюць ваеннаслужачых не толькі пад час парадных выхадаў, але і ў звычайным жыцці.

Усё мусяць быць дасканалым

Заняткі па страйвоўнай падрыхтоўцы — 6 гадзін на дзень, бясконцыя “Раз, два, тры, чатыры!..”, “Цягнуць насок!” — гэта, так бы мовіць, азы той паэтычнай азбукі, якую праходзіць салдат у роце. А ёсць жа яшчэ і дэталі. У спецыяльным пакоі камандзіра

Пры поўным парадзе.

дзір каманданцкага батальёна Ваеннай камандатуры Узброеных Сіл падпалкоўнік Мікалай Кураш распаўядае пра асаблівыя правілы ўрачыстасці выхаду.

— Перад парадным выходам за прасаваннем формы кожны салдат праводзіць не менш за гадзіну, — кажа ён. —

Браты-блізняты радавыя Мікалай і Павел Івановы.

Прасуюць штаны, кашулі, кіцелі, пальчаткі, нават зімовыя шынялі — каб не было ніводнай складачкі. Усё мусяць быць дасканалым.

Ды і само адзенне ў салдат — не звычайная армейская форма. Кожны камплект шыецца індывідуальна, каб “сядзела” ідэальна.

— Шыюцца “на заказ” не толькі штаны, кіцелі, кашулі, — удакладняе Мікалай Кураш. — У мінскім Доме ваеннага адзення навабранцам роты ганаровай варты па замерах робяць і галаўныя ўборы, і боты, і пальчаткі.

— А колькі пар белых пальчаткаў у ваеннаслужачых?

— Дзве пары летніх і адна — зімовая, — адказвае камандзір каманданцкага батальёна, — але цяпер плануецца замяніць дзве летнія з тканіны на адну пару са скуры, бо тканіна хутка выцярэецца пад час працы з карабінам.

З той жа прычыны церпяць не толькі пальчаткі. Самазапальныя карабіны Сіманавы, з якімі і выконваюцца

страйвоўныя прыёмы, пакутуюць ад імпрэту іх гаспадароў не менш: гадзіннае адпрацоўванне элементаў — і драўляныя ложы зброі трэскаюцца.

— Вось з гэтым, — паказвае мне сапсаваны карабін Мікалай Кураш, — працавалі максімум тры тыдні. У дні падрыхтоўкі да парадку з 112 карабінаў у 30 — 40 адзінках даводзіцца замяняць ложа.

А што салдаты? Можна толькі ўявіць сабе, колькі патрабуецца цяжкасці, стойкасці, мужнасці, каб прастаяць адну-дзве-тры гадзіны ў спёку ці ў маразы на выцяжку з амаль чатырохкілаграмовымі карабінамі ў руках у чаканні высокага гасця! Колькі самаадданасці і сканцэнтраванасці трэба кожнаму з іх пад час пляц-канцэрта! Колькі трэба ўкласці ў дакладны паварот галавы! Ці ж не вартыя яны называцца паэтамі духу?

— Мы пачалі ўжо расчысчаць пляцоўку для трэніровак, — кажа мне камандант Мінскай ваеннай камандатуры, палкоўнік Анатоля Грыцаў. — З 1 сакавіка пачынаем падрыхтоўку да свята 9 мая.

— А хто з’яўляецца аўтарам тых неверагодных прыёмаў, элементаў, якія рота дэманструе на пляц-канцэрте? — цікаўлюся напрыканцы.

— Ды ўся рота, — адказвае палкоўнік. — У перыяд падрыхтоўкі да пляц-парада ўлічваюцца ўсе меркаванні — ад салдата да афіцэра. У кожнай прапанове шукаецца рацыянальнае звяно. А потым абмяркоўваецца, дэманструецца і дапрацоўваецца, нават малюецца на паперы ў клетачку схема: хто колькі крокаў будзе рабіць. Гэта творчы працэс ўсёй роты, у тым ліку і нашага аркестра ганаровай варты Ваеннай камандатуры Узброеных Сіл. Гэта — праца ўсяго калектыву.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Юрыя ІВАНОВА

Ёмістая тэма

Армія і мастацтва... Паразважачы на гэтую тэму напярэдадні Дня абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь “К” прапанавала намесніку старшын Пастаяннага камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу па правах чалавека, нацыянальных адносінах і СМІ, заслужанаму артысту Беларусі Генадзю Давыдзьку і заслужанаму дзеячу мастацтваў краіны Мікалаю Апіёку. Сустрэча адбылася ў Студыі ваенных мастакоў, якой кіруе Мікалай Апанасавіч. Яна знаходзіцца ў сталічным Доме афіцэраў...

Шмат хто са сваякоў Генадзю Давыдзьку служыў, абараняў Бацькаўшчыну, змагаўся за яе незалежнасць на франтах Вялікай Айчыннай. Многія стрыечныя браты — кадравыя афіцэры.

— Сам у свой час служыў у Савецкай арміі, — распавёў Генадзь Браніслававіч. — Быў артылерыстам, і вельмі гэтым ганаруся. Армія — школа жыцця. А любы мужчына — ваяр, якія абавязаны абараняць сям’ю і дом, народ і Радзіму... Магутнасць дзяржавы вызначаецца магутнасцю арміі. Мы заўжды былі магутнымі. Беларускаму ваярству ёсць чым ганарыцца!

Генадзь Давыдзька перакананы: мастацтва наша — у вялікім даўгу перад арміяй. Слаўная гісторыя яе годна апета ў драматургіі Аляксея Дударова, мастацкіх стужках Віктара Турава і Міхаіла Пташніка. А пра сучасныя Узброеныя Сілы Беларусі сказана значна менш...

Угадаў Генадзь Давыдзька і пра два здымачныя дні, якія ён правёў у Брэсцкай крэпасці, працуючы над роллю салдата з аднайменнага мастацкага фільма:

— Здымкі былі настолькі рэалістычныя, што літаральна адчуваў подых вайны. З-за выбухаў высунуцца вонкі было страшна. А як жа было цяжка сапраўдным абаронцам крэпасці?!

Мікалай Апіёк — малодшы лейтэнант запаса. Кіруе ён Студыяй ваенных мастакоў, што была створана ў 2003-м.

— Вельмі падтрымаў нас у гэтай справе колішні міністр абароны краіны, сённяшні дзяржсакратар Савета бяспекі, генерал-палкоўнік Леанід Мальцаў, — распавядае мастак.

Цяпер, па словах Мікалая Апанасавіча, у студыі — 12 твораў. Сярод іх — народны мастак СССР Міхаіл Савіцкі, народныя мастакі Беларусі Георгій Паплаўскі і Іван Міско, заслужаны дзеяч мастацтваў

Уладзімір Уродніч і іншыя выбітныя творцы.

Сувязь з нашымі Узброенымі Сіламі ў майстроў гэндзля — надзвычай цесная. Яны ладзяць рэгулярныя выезды ў вайсковыя часці, гарнізоны, клубы, на манеўры і вучэнні, адсочваюць усе нюансы службы сённяшніх абаронцаў Айчыны. Усё гэта, натуральна, становіцца грунтам для новых мастацкіх твораў. Выстаўкі студыйцы арганізуюцца па ўсёй Беларусі. І кожная з работ з’яўляецца дакладнай і яркай ілюстрацыяй таго, што армія і народ — паняцці непадзельныя.

Нагадаем, што 22 лютага ў Палацы Рэспублікі адбудуцца ўрачыстыя сход і святочны канцэрт, прысвечаныя Дню абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь.

Як паведаміў “К” рэжысёр свята Аляксандр Вавілаў, цягам канцэрта выступяць лепшыя мастацкія сілы краіны. Прагучыць шмат прэм’ерных песень у выкананні Аляксандра Ціхановіча і Ядвігі Паплаўскай, Анатоля Ярмоленкі, Аляксандры Гайдук. Апрача эстрадных зорак перад глядачамі выступяць і спартсмены.

А.С.
Фота Юрыя ІВАНОВА
На здымку: М.Апіёк і Г.Давыдзька.

Палафіты палескай Атлантыды

Як ні дзіўна, але ў першабытнасці для пэўных рэгіёнаў Еўропы былі характэрны надводныя пабудовы, так званыя палафіты, старажытныя пасяленні, пабудаваныя на драўляных палях, ля берагоў рэк і азёр, у забалочаных месцах. Упершыню рэшткі такога першабытнага пасялення былі знойдзены гісторыкам Фердзінандам Келерам на беразе возера каля Цюрыха ў 1854 г., пасля чаго цікавасць да такога кшталту археалогіі пачала пашырацца ў многіх краінах свету.

Не выключана, што палафіты існавалі і на тэрыторыі нашай краіны. Гэтую гіпотэзу падтрымліваюць і разнастайныя легенды ды паданні, дзе гаворка вядзецца пра будынкі, што з-за чалавечага фактару знікалі пад вадай і зямлёй, падобна да слаўтай Атлантыды. Каб знайсці сляды надводных пабудов на Беларусі, варта звярнуцца да кнігі гісторыка Г.Татура, выдадзенай у Мінску ў 1892 г., дзе зроблены спробы аналізу гэтай з'явы.

Акрэсліваючы ў выданні "Очерк археологических памятников на пространстве Минской губернии и их археологическое значение" тэрыторыю пашырэння паселішчаў такога тыпу, гісторык паведамляе, што выпадкова ў нас былі заўважаны сляды надводных пабудов: "...В уездах: Речицком, Мозырском и Пинском, т. е. вообще на Полесье, а также у верховьев Березины; в прилегающих к ним болотах и озерах Борисовско-

Загадкі "Герадотавага мора"

Балота на тэрыторыі Бярэзінскага біясфернага запаведніка.

Археалагічнай знаходкай сёння мала каго здзівіш. У нетрах нашай зямлі досыць часта знаходзілі і шыкоўныя залатыя ўпрыгожанні, і непрыглядныя, на першы погляд, ды значныя для вывучэння нашай мінуўшчыны артэфакты. Але гэта не заўсёды можна адзначыць у дачыненні да азёр і балот, падобных даследаванні якіх адбываліся значна радзей. Тым не менш, у багне, на дне вадаёмаў знаходзілі танкі, самалёты ды зброю перыяду Вялікай Айчыннай вайны.

лотнай вадзе арганічныя матэрыялы выдатна захоўваюцца і не падвяргаюцца акісляльным працэсам, у археалагічныя ёсць магчымасць стварыць дэталёвую карціну жыцця гэтых плямёнаў у перыяд неаліту і больш позні час.

Г.Татур, падкрэсліваючы значнасць палескіх балот у кантэксце гісторыі ўсёй Еўропы, быў перакананы, што іх дэталёвае археалагічнае даследаванне можа прынесці шэраг цікавых адкрыццяў, у тым лі-

дэлія из кости, камня и разных металлов, не исключая и железа, составляющие как предметы разного употребления, так оружие и украшения; глиняные сосуды и черепки от них; кости животных, птиц и рыб, употребленных когда-то в пищу; остатки овощей и съестных припасов; разные зерна, орехи", — паведамляў напрыканцы XIX стагоддзя гісторык Г.Татур.

Цягам больш чым ста гадоў праблема даследавання палафітаў у нашай краіне застаецца малавядучай. Кандыдат гістарычных навук Людміла Дучыц паведамляе, што на Беларусі выяўлена месцазнаходжанне звыш ста гідраархеалагічных помнікаў: капішчы, старажытныя масты, месцы былых бітваў, культывыя камяні, затопленыя паселішчы, чаўны ды шэраг іншага.

Маецца пэўная інфармацыя і пра навуковыя даследаванні рэчаў такога кшталту. Па звестках Людмілы Дучыц, упершыню ў 1907 г. каля вёскі Жабер Драгічынскага раёна, на рацэ Ясельда, вёўся пошук гармат, затопленых у XVII ст., у 1920-я гады падводныя раскопкі праводзіліся на месцы пераправы войск Напалеона праз Бярэзіну каля вёскі Студзёнка Барысаўскага раёна. А першыя плавныя падводныя пошукі археалагічных помнікаў распачаліся ўвогуле толькі ў 1979 г., калі былі даследаваны аб'екты ля гарадзішча Маскавічы, у рэчышчы Заходняй Дзвіны, на месцы знаходжання Барысавых камянёў.

* * *

Літаральна месяц таму Швейцарыя разам з Францыяй, Германіяй, Італіяй, Аўстрыяй і Славеніяй прадставілі Камітэту Сусветнай спадчыны UNESCO ў Парыжы дасье "Першабытныя азёрныя паселішчы ў Альпійскім рэгіёне", якое аб'яднала 152 археалагічныя помнікі падобнага тыпу. Бясспрэчна, добрыя перспектывы ёсць і ў нас. У кантэксце сучасных тэндэнцый папулярнасці Беларускага Палесся знойдзеныя і адноўленыя палафіты маглі б прыцягнуць дадатковую ўвагу гасцей гэтага самабытнага рэгіёна.

К.А.

Летась распачаліся рэстаўрацыйныя работы ў былым картэзіянскім манастыры, што знаходзіцца на ўскрайку Бярозы. З абласнога і раённага бюджэтаў на першы этап рэстаўрацыі — аднаўленне ўязной манастырской брамы — плануецца выдаткаваць амаль 600 мільёнаў рублёў. Летась на гэтым аб'екце ўжо было асвоена 90 мільёнаў.

Уязная брама кляштара.

І свае чарапахі...

А манастыр — сапраўдная "перліна" Бярозы, або, як называлі горад раней — да 1939 года, Бярозы-Картузскай. Кляштар быў пабудаваны на грошы сына Льва Сапегі — Казіміра. Менавіта па ягоным загадзе ў 1648-м адбылося закладанне першага каменя. Казімір Сапега выдаткаваў на пабудову манастыра велізарную па тых часах суму грошай — 10 тысяч злотых золатам.

Будаўніцтва расцягнулася на сорак гадоў, ды на гэта былі і аб'ектыўныя прычыны: казацкая вайна 1648 — 1649 гг., нападзенні шведаў, вайна 1655 — 1660 гг. Але пасля завяршэння ўсіх работ манастырскі комплекс уразіў сваёй веліччу: у ім былі касцёл, жыллёвыя будынкі, бібліятэка, шпіталь, аптэка і гаспадарчыя пабудовы. На тэрыторыі манастыра знаходзіліся сад і аранжарэя, а таксама сажалкі, у якіх манахі разводзілі ракаў і... чарапах.

Гэта XVIII стагоддзе... На жаль, на сёння ад комплексу засталіся толькі некаторыя фрагменты: уязная брама, частка званіцы, кавалак сцяны з кутняй вежай...

— Аднаўленне картэзіянскага манастыра, — адзначае галоўны спецыяліст упраўлення культуры Брэсцкага аблвыканкама Леанід Несцярчук, — смелы крок як абласных, так і мясцовых улад, бо гэтая праца — не з простых. І рэканструкцыя гістарычнай слаўтасці Бярозы будзе працягвацца і надалей...

Наступным этапам рэстаўрацыйных работ пасля аднаўлення ўязной брамы стане рэканструкцыя левага флігеля з вежай і бібліятэкі. Магчыма, часткова ўзноўлены манастырскі комплекс будзе працаваць ужо як філіял Бярозаўскага краязнаўчага музея.

Застаецца дадаць, што не так далёка ад Бярозы знаходзяцца і іншыя архітэктурныя "перліны" Берасцейшчыны: Ружанскі палац Сапегі, палац Пусліўскіх і Дом Касцюкі ў Косаве — фактычна, гэты турыстычны маршрут, які абавязкова прыцягне ўвагу як айчынных, так і замежных турыстаў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

21 лютага — Міжнародны дзень роднай мовы

Імёны з Новага Запавету

Новы "Слоўнік сучаснай беларускай мовы", што нядаўна пабачыў свет у выдавецтве "Народная асвета", падаў вялікі пласт міжканфесійнай лексікі, назапашанай стагоддзямі.

Кніга падрыхтавана ў адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь "Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі", які ўступае ў сілу з 1 верасня гэтага года. Рэцэнзентам кнігі з'яўляецца дырэктар Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, член-карэспандэнт НАН, доктар філалагічных навук, прафесар А.Лукашанец, а ў склад аўтарскага калектыву ўвайшлі кандыдат гістарычных навук, магістр тэалогіі У.Завальнюк, доктар філалагічных навук, прафесар М.Прыгодзіч і педагог, метадыст В.Раманцэвіч.

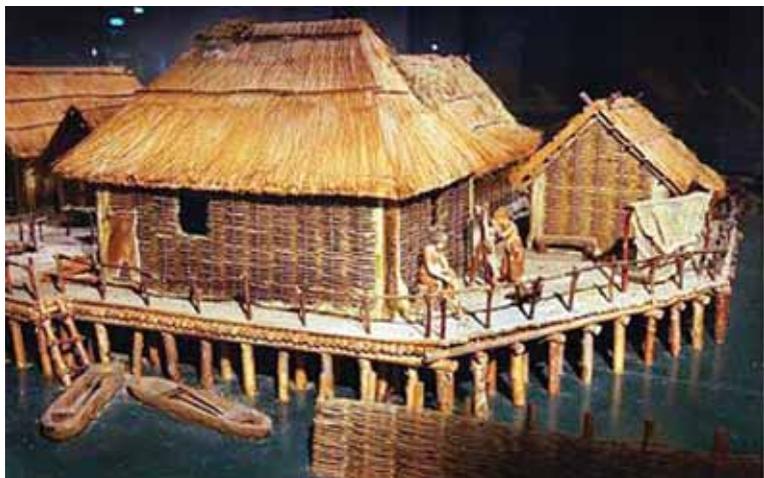
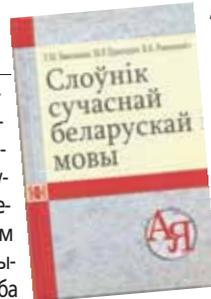
Слоўнік налічвае больш за 20 тысяч слоў, якія актыўна выкарыстоўваюцца ў мастацкай літаратуры, публіцыстыцы, на-

вуцы, культуры. Упершыню шырока прадстаўлена міжканфесійная лексіка. Падзена напісанне слоў, якія носяць сакральны характар: *Бог, Гасподзь, Усявышні, Дзева Марыя, Багародзіца, Ісус Хрыстос, Святы Дух*; назвы святаў: *Вялікдзень, Троіца*, указваецца напісанне назваў свяшчэнных кніг: *Біблія, Евангелле, Талмуд, Каран, Тора*.

Асобна трэба адзначыць дадаткі да слоўніка. У прыватнасці, аўтарамі пададзены пералік імёнаў, якія прыгадваюцца ў Новым Запавеце ў дапрацаваным выглядзе (побач пазначаны варыянты з ранейшых выданняў слоўніка), якія сёння ўжываюцца ў сучаснай беларускай літаратурнай мове, указваецца іх месца ў Евангеллі. І што вельмі патрэбнае і цікавае ў кнізе, дык гэта мадэлі моўнага зтыкету — словы і звароты ветлівасці.

У той жа час, варта заўважыць, што на старонках выдання сустракаюцца словы з канфесійнай лексікі, сэнс якіх вядомы далёка не ўсім, напрыклад: *ардынарый, гамілія, кандак*.

Уладзімір ДЗІСКО, педагог

Так выглядалі швейцарскія палафіты. З макета XIX ст.

го уезда", якія сёння размешчаны ў межах Бярэзінскага біясфернага запаведніка.

Мяркуюцца, што развіццё будаўніцтва палевых паселішчаў існавала пераважна з эпохі неаліту і грунтавалася выключна ў мэтах бяспекі: такія пабудовы непадалёк вады, а тым больш — на балочы, лёгка было абараніць ад ворагаў. Да таго ж, размяшчэнне вёскі на неўрадлівай зямлі забяспечвала эканомнае і рацыянальнае выкарыстанне каштоўных сенажацяў і палёў, прыдатных для сельскай гаспадаркі. Тым больш, як сведчаць захаднееўрапейскія даследчыкі, насельнікі палафітаў — адны з першых аселых плямёнаў. Жыхары балотных паселішчаў былі ўжо земляробамі, разводзілі хатніх жывёл, займаліся паляваннем і рыбалкай. І дзякуючы таму, што ў азёрнай і ба-

ку новыя сведчанні пра існаванне так званага "Герадотавага мора": "Полесские болота, по обширности своей, занимают, бесспорно, самое грандиозное место в Европе и, если бы их исследовать хотя частями, дали бы нам безмерное, может быть, больше всех других стран, количество не только предметов от надводных свайных строений, но и также особенных предметов, которых, как допускают, можно ожидать только от бывшего дна морского".

Дзякуючы ўласцівасцям вады, у вільготнай глебе не раскладаюцца нават харчовыя прадукты. Археалагі маюць шанец знайсці ў тых месцах, дзе некалькі тысячагоддзяў таму знаходзіліся палевыя вёскі, не толькі рэшткі дрэва ці тканін, але і прадукты, якімі харчаваліся нашы даўнія прашчурны. "Там сустрачаюцца: многія из-

Аб'ява*

Інфармацыя Мясцовага дабрачыннага фонду "Крэўскі замак"

Па стане на канец 2009 года Мясцовы дабрачынны фонд "Крэўскі замак" мае трох заснавальнікаў. Кошт маёмасці Фонду складае 5 044 508 руб., з іх 4 019 508 руб. перададзена заснавальнікамі, 125 000 руб. — атрымана праз мерапрыемствы Фонду, 900 000 руб. — атрымана ў выглядзе ахвяраванняў. На агульнакарэйскія мэты, замацаваныя ў статуте, у 2009 годзе Фонд выдаткаваў суму 423 600 руб. Для ажыццяўлення прадпрыемстваў дзейнасці ўнітарных прадпрыемстваў гаспадарчых таварыстваў Фонд не ствараў, удзелу ў такіх юрыдычных асобах не прымаў.

Мясцовы дабрачынны фонд "Крэўскі замак" быў заснаваны ў 2005 годзе і мае за мэту садзейнічаць кансервацыі помніка архітэктуры XIV ст. "Рэшткі замка ў вёсцы Крэва", папулярнага гісторыка-культурнага спадчыны замка і самой вёскі Крэва, вядзенне іншай дзейнасці, не забароненай заканадаўствам (у тым ліку аказанне кансультацыйна-практычнай дапамогі і абмен вопытам з іншымі арганізацыямі, якія займаюцца садзейнічаннем ахове аб'ектаў гісторыка-культурнага спадчыны).

Запрашаем усіх зацікаўленых далучыцца да работы Фонду ў ліпені — жніўні 2010 года і прасім аказаць паспільную дапамогу. Захваваем спадчыну разам для нашых нашчадкаў!

Нашы рэквізіты: УПП: 590339648, р/р — 3015070850015 у філіяле 529 "Белсувязь" АСБ "Беларусбанк", код — 720; кантактны тэлефон: (029) 551-333-5, адрас электроннай пошты: kreuski zamak@gmail.com.

“Вяртаюся ў той дзень, які запомніўся на веку...”

Артыкул II

У мінулым нумары “К” мы пачалі друкаваць фрагменты ваеннага дзённіка мастака — удзельніка Вялікай Айчыннай Івана Пушкова. У гэтым дакуменце — вялікая колькасць унікальных фактаў і расповедаў пра падзеі тых дзён. Сапраўды, каб надрукаваць яго, патрэбна цэлая кніга! Такія матэрыялы сёння рэдка трапляюць у рукі, тым больш, калі яны належалі мастаку, які прайшоў па цяжкіх франтавых сцяжынах — ад Бесарабіі да Берліна і Прагі, і якога сёння з намі няма.

Мірнае пасляваеннае жыццё Івана Васільевіча поўнілася творчым шчасцем. У лёсе ягоным знайшоўся час і для стварэння карцін, і для сям’і, і для арганізацыі побыту калег-мастакоў Гродзеншчыны, і для сяброўства з пісьменнікамі В.Быкавым, А.Карпюком, М.Васільком, артыстам Я.Кімбергам, мастакамі В.Цвіркам і І.Дмухайлам, дырэктарам Дзяржаўнага мастацкага музея БССР А.Аладвай...

Сёння я прапаную наступную частку дзённікавых успамінаў Івана Пушкова, якая тычыцца першых месяцаў 1944 года.

Барыс КРЭПАК

8 студзеня 1944 г. Сяло Батанюк-Аўчарнік

Не ведаю, з чаго пачынаць. Хіба з таго, што я моцна стаміўся і мне трэба адпачыць? Хіба з таго, што я ўвесь у гразі і трэба прывесці сябе ў парадак? Альбо з таго, што ў мяне жудасна балюць галава, горла, нос, і я дыхаю, як сухотны конь, і мне патрэбна лячэнне? Не, Іван, не з таго трэба пачынаць. Гэта табе не курорт, не Крым, дзе тры гады таму адпачываў. Гэта — толькі Тамань, знявечаная ад ран і пякельных узрушэнняў зямлі! А твой Крым, твой курорт, — там... Ён яшчэ жывы, але заліты крывёю і слязьмі, ён гарыць у полымі, тлее ў агні. Аднак ён яшчэ жывы! Дык табе, Іван, хіба можна спачываць, спаць і думаць аб сваім распухлым горле?..

24 студзеня 1944 г. Вышыня 106. Успаміны пра дэсант

Вось знайшлася вольная гадзінка, і вырашыў узгадаць нядаўнія баявыя падзеі. Узгадаць і запісаць. Праўда, не ведаю, атрымаецца што ці не, бо галава — як пустышка: ніводнай думкі, ніводнага жывога пачуцця. Я яшчэ дасюль не адышоў ад таго не зусім удалага кровапралітнага дэсанту. Усе гэтыя дні тэмпература не падала ніжэй за 38 градусаў. Ва ўсім адчуваю млявасць, бясцілле, пустэчу і сваю як бы нікчэмнасць. Агульны настрой — агідны. Не ведаю, колькі ўсё яшчэ працягнецца: проста даканала мяне гэтая праклятая хадзячая хвароба. Так, гэтым разам дэсант даў мне моцна сябе адчуць. Ногі сталі быццам бы не мае, а 80-гадовага старога, якія з цяжкасцю перастаўляю, а ноччу зусім дрэнна: жудасная ламота ў суставах. Ну і бедная будзе ў цябе жонка, Іван, калі ты застанешся жывы пасля вайны і табе дзевяццацца ажаніцца. Да вайны я нават не меў уяўлення, як гэта можна хварэць. Вось што значыць вайна! Калісьці я паспяхова ўдзельнічаў у абласной спартакіядзе, а цяпер аб якім спорце я магу марыць? Калі прайдзеш 100 метраў угару, дык здаецца, што прайшоў не менш за 30 кіламетраў! Але гэта яшчэ не ўсё, гэта толькі пачатак. А што потым? Аднак не будзем смуткаваць і скуголіць дачасна: яшчэ рана. Я ж яшчэ не пражыў і чвэрці стагоддзя, і жыццё — наперадзе... А якім яно, жыццё, будзе — не станем пакуль варажыць

і замяняць вешчаноў-прадказальнікаў: трэба жыць сучасным дзеля хуткай Перамогі нашай, — і ад гэтага трэба адштурхоўвацца.

Дык вось, вяртаюся ў той дзень, які запомніўся на веку. Нашы пяхотныя часткі вялі бой па авалоданні вышынямі 164,5 і 136,0. Я атрымаў загад заняць пункт у раёне на вышыні 136,0, куды і паслаў з рацыяй лейтэнанта Аршынава. Сам застаўся на пункце камандзіра палка і вёў агонь па агнявых кропках праціўніка, якія пера-ш к а д ж а л і прасоўванню нашай пяхоты. Хутка вышыня 136,0 была ўзята, і я адтуль працягваў карэкціраваць агонь па іншых вышынях. Знішчыў дзве 75-міліметровыя гарматы, тры станковыя кулямёты, што дало магчымасць нашай пяхоте авалодаць вышыняй 164,5. Потым я перанёс агонь на вышыню 88,6, і а 16-й гадзіне яна была ўзята. Карэкціруючым агнём у гэтым раёне знішчыў яшчэ тры гарматы, пяць кулямётаў, адну батарэю, забіў да 80 салдат і афіцэраў праціўніка...

Але напрыканцы дня, нягледзячы на поспехі ў баі і захопленню ў ворага тэрыторыю працягласцю па фронце 7,5 км і ў глыбіню — ад аднаго да двух кіламетраў, наша становішча вельмі ўскладнілася з-за недахопу людзей і боепрыпасаў, але галоўным чынам з-за таго, што мы згубілі фактар раптоўнасці, неспадзяванасці. Вораг, бесперапынна пераходзячы ў контратакі, з кожнай гадзінай падцягваў усё новыя і новыя рэзервы; да вечара ён ужо паспеў падцягнуць шмат танкаў і артылерыі. А падкінуць нам рэзервы не было адкуль. Мора было настолькі неспакойнае, што ўсялякі рух па воднай прасторы аказаўся прыпынены.

І хаця першапачатковая задача камандавання была выканана, мы апынуліся ў вельмі небяспечным становішчы, бо вораг вось так раптоўна, неспадзявана адрэзаў нас ад асноў-

Іван Пушкоў. 3 франтавога дзённіка мастака

ных сіл фронту. Акрамя таго, ад нашай 4500-тысячнай арміі засталася не больш як 3000 чалавек. Шмат байцоў было патоплена ў моры. Напрыклад, марскі атрад з 600 салдат маёра Грыгор’ева, які накіравалі нам на дапамогу, часткова падарваўся на мінах, часткова — параскіданы ў хвалях. Толькі адзін катэр са жменькай храбрацоў высаджыўся ў тыле нашай абароны, у раёне вышыні 71,3 і заняў яе паўночны схіл, дзе стрымліваў нямецкія наскокі да самага вечара.

зніштожыць ворага, пазбавіць яго агнявога напору і такім чынам злучыцца з нашымі часцямі ў раёне вышыні 125,6, у раёне прарыву паставіць моцныя заслоны з кулямётных і мінамётных разлікаў.

Спачатку ўсё ішло добра. Атрад прарваў абарону і выйшаў у паказальным раёне на спалучэнне з асноўнымі нашымі сіламі. Але як толькі сувязны паспеў паведаміць пра паспяховае зыход, праціўнік кінуў на гэтым участку вялікія рэзервы пяхоты, і ў некалькіх

І.Пушкоў. 1944 г.

месцах перарэзаў адзіны вузкі калідор, які злучаў нас з асноўнымі нашымі сіламі. У выніку наш герайчыны атрад пацягпеў няўдачу. Тым больш, што вораг ужо ў гэтую ноч падцягваў людскія рэзервы і тэхніку. На досвітку немцы перайшлі ў контратаку адразу ў некалькіх пунктах пры падтрымцы танкаў і

Старонкі франтавога дзённіка І.Пушкова.

Адзін з малюнкаў мастака ваеннага часу.

Усю ноч мы працягвалі адбіваць контратакі ворага, і да 20.00 не толькі не адступілі ні на крок, але і захапілі ў яго восем 75-міліметровых гармат, дзевяць мінамётаў, некалькі дзесяткаў кулямётаў і аўтаматаў ды ўзялі ў палон 79 салдат і афіцэраў. А загад быў той жа: ніводнага метра адважанага зямлі не аддаць фашыстам. Адначасова з’явіўся новы загад маёра Прывалава: любымі сродкамі прарваць абарону ва ўмацаванай паласе раёна 71,3 і злучыцца са сваімі. Для гэтага былі вылучаны апошнія рэзервы з 120 стралкоў і аўтаматчыкаў. Але спачатку праз разведку трэба было выявіць небяспечныя пункты прарыву, а потым знішчальнымі групамі

артылерыі. Але, сустрэўшы бязлітаснае супраціўленне байцоў 143-га марскога батальёна, поспеху не мелі. На маім участку пакуль было ціха і спакойна. Аднак гэта было зацішка перад бурай. Пасля дэсанту мы, усе прамоклыя, напугалодныя, ужо трэцюю ноч не змыкалі вачэй: рыхталіся да наступнага бою...

7 сакавіка 1944 г. Маяк Дальнячушкінскі. Працяг успамінаў пра дэсант

Ах, наколькі глыбока сядзіць у кожным нашым чалавеку патрыятычнае пачуццё! Я кажу пра сапраўднага чалавека цяперашняга часу, які прымае жыццё ва ўсіх яго праявах і фор-

мах, які шчыра любіць радзіму і змагаецца за яе, любіць свой народ, яго гісторыю і сучаснасць. Пачуццё асабістай годнасці, гордасць, арганічная цяга да ўсяго цудоўнага і ўзвышанага, веліч духу — тое я асабліва ўсвядоміў у сабе менавіта ў гадзіну цяжкіх выпрабаванняў на вайне. У асяроддзі тых людзей, што змагаліся і паміралі побач са мной на сушы і на моры, здзяйсняючы бессмяротныя подзвігі ў імя канчатковай перамогі нашай. Я зноў вяртаюся да тых падзей, пра якія не дапісаў 24 студзеня...

Як толькі ў небе, рассякаючы начную цемру, паказалася халодная паласа золку, раздзяўся раз’юшаны гул гармат і неба высвеціла пачатак крывавага смяротнага дня. Сотні снарадаў і мін з выццём і грукатам пасыпаліся на нашы траншэі на вышыні 115,5. Немцы, відаць, ап’яне-ля, як раз’юшаныя сабакі, адначасова ў двух напрамках перайшлі ў шалёную контратаку. Аднак, на маё шчасце, той раён нямецкага наступлення быў яшчэ ўчора вечарам мной удала прыстраляны. І як толькі фашысты аказаліся ў гэтым квадраце, град трох нашых дывізіённаў артылерыі абрушыўся на атакуючых. Гэта было поўнай нечаканасцю для ворага: адных прымусілі ўцякаць, другія падалі на зямлю і гінулі, а хтосьці яшчэ працягваў ісці наперад. Ды літасці ад нас чакаць не даводзілася: мы іх расстрэльвалі з адлегласці 50 — 100 метраў. І яны, як снапы, валіліся долу. Але контратакі працягваліся. У час апошняй, калі фашысты падпаўзлі на 200 — 250 метраў і падняліся ва ўвесь рост, гвардыі маёра Прывалава скамандаваў: “Гвардзейцы, за Радзіму... Наперад!” І мы, хто — з вінтоўкай, хто — з наганам, хто — з аўтаматам, кінуліся ў штыкавы бой. Я не магу словамі перадаць той лютасці, з якой мы сустрэлі ворага. У гэтыя хвіліны кожнаму з нас здавалася, што пад нагамі ў нас быццам бы няма зямлі, і мы, акрыленыя звышчалавечай сілай, у гэтым пекле білі фашыстаў: штыкамі, кінжаламі, прыкладамі. Многіх таварышаў страцілі і мы, у тым ліку камандзіра 2-га батальёна 166-га гвардзейскага стралковага палка Мікешына. Але яшчэ доўга мы працягвалі абараняць вышыню...

Як можна забыць такі эпізод? Пасля адной з атак я вярнуўся да сваёй стэрэатрубы, дзе ў маю адсутнасць знаходзіліся радысты. Я сеў і стаў назіраць. І раптам заўважыў у аб’ектыве двух фрыцаў, якія паўзлі. Я хутка схопіў гранату і прыказаў двум разведчыкам легчы на бруствер. Сам жа стаў сачыць за немцамі: што ж далей? А далей было вось што: не паспеў я высунуцца з-за бруствера, як метраў з 20 наперадзе, быццам з-пад зямлі, раптам вырасла напуганая фігура яшчэ аднаго немца з забінтаванай галавой і з гранатай у паднятай руцэ. Мой разведчык зняў яго аўтаматнай чаргой. Аднак на яго месцы з’явілася яшчэ вялікая група праціўніка. Мы адбіваліся як маглі, пакуль не пачулі зноў каманду маёра Прывалава: “Гвардзейцы, наперад!” І гэта былі яго апошнія словы: яго паразіла варажыя куля. Але вораг не прайшоў. Вышыня засталася за намі. У маёй групе карэкціроўшчыкаў былі паранены тры чалавекі, пашкодзана рацыя і разбіта стэрэатруба...

23 красавіка 1944 г. Сяло Запарожскае

Сёння апошні дзень у гэтым сяле. Заўтра — бывайце, Крым, Тамань! Шкада з’язджаць з гэтага краю. Зноў хацеў бы сюды трапіць: праехаць па яго задымленай, але ўжо свабоднай зямлі, падыхаць свежасцю і водарам гэтай цудоўнай прыроды, палюбавацца яе чароўнай прыгажосцю... Мару, што пасля перамогі абавязкова сюды прыеду — у наш велічны і грацыёзны Савецкі Крым! Заўтра мы рухаемся далей...

(Працяг будзе.)

